

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Α'

Ε Κ Θ Ε Σ Η

ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝ. ΤΑΣΟΥΛΑ

ΑΘΗΝΑ 2024

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

**ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝ. ΤΑΣΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ 2024**

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Κ΄ - ΣΥΝΟΔΟΣ Α΄**

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Περιεχόμενα

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, κ. ΛΑΖΑΡΟΥ ΤΣΑΒΔΑΡΙΔΗ	7
II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	11
III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ	13
IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ.....	17
A. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΚΑΤΑ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ	19
1. <i>«Ο Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ο ρόλος του στην εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου»</i>	<i>21</i>
Εισηγητές: Δημήτριος Μάντζος, Β' Αντιπρόεδρος της Επιτροπής και Άννα Ευθυμίου, Μέλος της Επιτροπής	21
2. <i>«Το έργο και η συμβολή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους κατά την εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ και κατά την εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ στην Ελλάδα»</i>	<i>31</i>
Εισηγητής: Παναγής Καππάτος, Μέλος της Επιτροπής	31
3. <i>«Οι προτεραιότητες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης».....</i>	<i>43</i>
Εισηγήτρια: Μαρία Συρεγγέλα, Μέλος της Επιτροπής	43
B. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΚΑΤΑ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ	51
1. <i>«Η σημερινή κατάσταση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφορικά με την Ελλάδα».....</i>	<i>53</i>
Εισηγήτρια: Ελένη Καραγεωργοπούλου, Μέλος της Επιτροπής.....	53
2. <i>«Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε σχέση με τη νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων»</i>	<i>59</i>
Εισηγητής: Ιωάννης Κόντης, Μέλος της Επιτροπής.....	59
V. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε. ΕΠΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΕ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ Α' ΣΥΝΟΔΟΥ	69
Εισηγήτρια: Μαρία Κομνηνάκα, Μέλος της Επιτροπής.....	69
VI. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.....	75

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, Κ. ΛΑΖΑΡΟΥ ΤΣΑΒΔΑΡΙΔΗ

Έχω την ιδιαίτερη τιμή να προλογίσω, ως Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Παρακολούθησης των Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), την 1^η Ετήσια Έκθεσή της, που εκδίδεται σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 43Α του Κανονισμού της Βουλής.

Ειδικότερα, κάθε Ειδική Μόνιμη Επιτροπή στο τέλος κάθε Συνόδου συντάσσει Έκθεση των πεπραγμένων της, την οποία υποβάλλει στην Ολομέλεια της Βουλής και καταχωρίζεται στα πρακτικά της. Επί της εν λόγω Έκθεσης μπορεί να γίνει συζήτηση σε ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας στην αρχή της επόμενης Συνόδου, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 137 ΚτΒ (γενικευμένη συζήτηση στις επερωτήσεις).

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Παρακολούθησης των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ προβλέφθηκε στον Κανονισμό της Βουλής μόλις το 2013¹, κάτι που αποτέλεσε σημαντική καινοτομία στο πλαίσιο του ρόλου του Κοινοβουλίου ως θεματοφύλακα του Κράτους Δικαίου. Έκτοτε λειτουργεί ανελλιπώς και δημιουργικά χάρη στους Βουλευτές που διετέλεσαν μέλη της, αλλά και στο διακομματικό Προεδρείο της.

Φέτος κάνουμε ένα σημαντικό βήμα στο πλαίσιο της διεύρυνσης της εμβέλειας του λόγου της Επιτροπής συντάσσοντας και δημοσιεύοντας την Έκθεση της Α' Συνόδου της Κ' Περιόδου, όπου καταγράφονται τα θέματα που συζητήθηκαν και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε με τη βοήθεια και των εκλεκτών καλεσμένων ομιλητών μας.

Συγκεκριμένα, στο χρονικό διάστημα από τη συγκρότηση της Επιτροπής, με την εκλογή των λοιπών μελών του Προεδρείου της, στις 29 Ιανουαρίου 2024, μέχρι τη λήξη της Α' Συνόδου, είχαμε την ευκαιρία να ενημερωθούμε από σημαντικές προσωπικότητες που άπτονται του αντικειμένου της Επιτροπής μας.

Ειδικότερα:

¹ Προστέθηκε στο άρθρο 43Α «Ειδικές Μόνιμες Επιτροπές» στις 2.12.2013 (ΦΕΚ 263 Α' /10.12.2013) με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής

Στις 8 Φεβρουαρίου 2024, σε κοινή συνεδρίαση με τη Διαρκή Επιτροπή Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων και την Ειδική Διαρκή Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, ενημερωθήκαμε για τις προτεραιότητες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης από τον τότε νεοεκλεγέντα Πρόεδρό της και συνάδελφό μας, κ. Θεόδωρο Ρουσόπουλο. Στη συνεδρίαση είχαμε την ευκαιρία, όχι μόνο να ενημερωθούμε από το πλέον αρμόδιο πρόσωπο για το τι πρέπει να περιμένουμε στο προσεχές μέλλον, αλλά φυσικά και για το ποιες είναι οι κατευθύνσεις στις οποίες θα πρέπει να κινηθούμε ως χώρα στα θέματα αυτά.

Στις 26 Φεβρουαρίου 2024, η Επιτροπή μας συνεδρίασε με θέμα ημερήσιας διάταξης τη σημερινή κατάσταση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφορικά με την Ελλάδα. Προσκεκλημένος μας ήταν ο καθηγητής κ. Ιωάννης Κτιστάκης, Δικαστής του ΕΔΔΑ, ο οποίος με την πολυετή εμπειρία του μας έκανε σοφότερους και ως προς την πρόοδο της Ελλάδας στον τομέα αυτό και ως προς τα ζητήματα που θα πρέπει να επιλύσει η χώρα μας συμμορφούμενη προς την νομολογία του ΕΔΔΑ.

Στις 3 Απριλίου 2024, συνεδριάσαμε με θέμα ημερήσιας διάταξης το έργο και τη συμβολή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους κατά την εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ και κατά την εκτέλεση των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ στην Ελλάδα. Σχετική ενημέρωση λάβαμε από το πλέον αρμόδιο για το θέμα αυτό πρόσωπο την κυρία Νίκη Μαριόλη, Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Στη συνεδρίαση αυτή είχαμε την ευκαιρία να διαπιστώσουμε πόσο σημαντικό είναι το έργο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους τόσο στο εξωτερικό, με την νομική εκπροσώπηση της Ελλάδας στις δίκες που προηγούνται της έκδοσης των αποφάσεων, όσο και εδώ στη χώρα μας, που το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους αναλαμβάνει να ερμηνεύσει αυτές τις αποφάσεις, να ενημερώσει τους αρμόδιους Υπουργούς, αλλά και να εισηγηθεί μέτρα για τη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις αποφάσεις αυτές.

Στις 22 Απριλίου 2024, καλέσαμε στην Επιτροπή την καθηγήτρια, κυρία Μαρία Γαβουνέλη, Πρόεδρο της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, η οποία μαζί με την κυρία Εύα Τζαβαλά, επιστημονική συνεργάτιδα και συντονίστρια του επιστημονικού προσωπικού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, μας ενημέρωσαν για τον Εθνικό Θεσμό Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τον ρόλο του στην εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ.

Στην εν λόγω συνεδρίαση διαπιστώσαμε τη συμβολή της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου στην ενίσχυση του κράτους δικαίου στη χώρα μας, τόσο στο επίπεδο του νόμου, όσο και στο επίπεδο της καθημερινής πράξης.

Στις 20 Ιουνίου 2024, η συνεδρίαση της Επιτροπής μας ήταν αφιερωμένη στη νομολογία του ΕΔΔΑ σε σχέση με τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων. Ο καθηγητής της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ, κ. Σπύρος Βλαχόπουλος και Πρόεδρος της Επιτροπής Αξιολόγησης Ποιότητας της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας, καθώς και ο κ. Νικόλαος Σημαντήρας, επίκουρος καθηγητής συνταγματικού δικαίου στη Νομική Σχολή Αθηνών, αναφέρθηκαν, από τη σκοπιά του συνταγματολόγου, στη νομολογία του ΕΔΔΑ αντιπαραβάλλοντάς την με την ελληνική νομολογία και ανέδειξαν τα πολλά σημεία σύγκλισης και τα λίγα, νομίζω, σημεία απόκλισης.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, μέσα από τις σελίδες της παρούσας Έκθεσης ο αναγνώστης μπορεί να διαπιστώσει τις προόδους που έχει κάνει η χώρα μας στο πεδίο των δικαιωμάτων, που προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου είτε με δική της πρωτοβουλία είτε συμμορφούμενη προς τη νομολογία του ΕΔΔΑ, αλλά και τα σημεία εκείνα όπου σημειώνονται υστερήσεις και υπάρχει περιθώριο βελτίωσης. Προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των επιδόσεων της Ελλάδας, η Έκθεση περιλαμβάνει και συγκεκριμένες προτάσεις.

Ολοκληρώνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Βουλευτές-Μέλη της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Παρακολούθησης των Αποφάσεων του ΕΔΔΑ για την ενεργό και δημιουργική συμμετοχή τους στο έργο της, ενώ ειδική αναφορά θα ήθελα να κάνω στους συναδέλφους κ.κ. Δημήτριο Μάντζο, Β' Αντιπρόεδρο της Επιτροπής, Βουλευτή της Κ.Ο. «ΠΑΣΟΚ – ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ», Μαρία Ευθυμίου, Παναγή Καππάτο και Μαρία Συρεγγέλα, Βουλευτές της Κ.Ο. «ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ», Ελένη Καραγεωργοπούλου, Βουλευτή της Κ.Ο. «ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ – ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ» και Ιωάννη Κόντη, Βουλευτή της Κ.Ο. «ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ», που ανέλαβαν να συγγράψουν τις ακόλουθες επί μέρους εισηγήσεις. Φυσικά, ευχαριστώ θερμά και το προσωπικό της Διεύθυνσης Ειδικών Μόνιμων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών για την πολύτιμη διοικητική υποστήριξη που μας παρείχαν.

II. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ, ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 43Α του Κανονισμού της Βουλής (ΚτΒ), η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Παρακολούθησης των Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελείται από τον Πρόεδρο της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, ως Πρόεδρό της, τα μέλη της Ελληνικής Αντιπροσωπείας στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης και συμπληρώνεται με μέλη της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης.

Κατά την Α΄ Τακτική Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Παρακολούθησης των Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου συνεστήθη με την υπ' αριθμ. 12879/8661, από 26 Οκτωβρίου 2023, απόφαση του Προέδρου της Βουλής, κ. Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα, σύμφωνα με το άρθρο 43Α ΚτΒ.

Η ανωτέρω απόφαση τροποποιήθηκε με τις υπ' αριθμ. 15667/10586/19.12.2023, 778/533/17.01.2024, 2769/1948/23.02.2024, 7196/4969/19.06.2024 και 10569/7343/23.09.2024 αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής και η τελικώς διαμορφωθείσα σύνθεση της Επιτροπής, για την Α΄ Σύνοδο της Κ΄ Περιόδου, ήταν η ακόλουθη: Αθανασίου Χαράλαμπος, Ευθυμίου Άννα, Καππάτος Παναγής, Καραμανλή Άννα, Κούβελας Δημήτριος, Κυριαζίδης Δημήτριος, Μπακογιάννη Θεοδώρα (Ντόρα), Οικονόμου Ιωάννης (Γιάννης), Ρουσόπουλος Θεόδωρος (Θόδωρος), Σταμάτης Γεώργιος, Στυλιανίδης Ευριπίδης, Συρεγγέλα Μαρία, Τσαβδαρίδης Λάζαρος, Χατζηβασιλείου Αναστάσιος (Τάσος), Κασιμάτη Ειρήνη (Νίνα), Σαρακιώτης Ιωάννης, Τσίπρας Αλέξιος, Μάντζος Δημήτριος, Παπανδρέου Γεώργιος, Χρησιδής Παύλος, Κανέλλη Γαρυφαλλιά (Λιάνα), Κομνηνάκα Μαρία, Παπαδάκης Παράσχος, Ηλιόπουλος Αθανάσιος (Νάσος), Κουρουπάκη Ασπασία, Καραγεωργοπούλου Ελένη, Κόντης Ιωάννης.

Για την εκλογή των λοιπών μελών του Προεδρείου της εφαρμόζεται το άρθρο 34 ΚτΒ, σε συνδυασμό με το άρθρο 43 Α παρ. 4 ΚτΒ, που ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι δύο Αντιπρόεδροι και ένας Γραμματέας εκλέγονται από τα μέλη της Επιτροπής, από την πρώτη, δεύτερη και τρίτη κατά σειρά σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, αντιστοίχως.

Πρόεδρος της Επιτροπής, ορίστηκε εκ της θέσεώς του, ως Προέδρου της Διαρκούς Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης (βλ. παρ. 4 του άρθρου 43Α ΚτΒ), ο Βουλευτής, κ. Λάζαρος Τσαβδαρίδης. Η Επιτροπή συγκροτήθηκε σε Σώμα, κατά τις διαδικασίες του Κανονισμού της Βουλής, την 29^η Ιανουαρίου 2024, με την εκλογή των λοιπών μελών του Προεδρείου της. Το αξίωμα του Α΄ Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε ο Βουλευτής, κ. Ιωάννης Σαρακιώτης και του Β΄ Αντιπροέδρου ο Βουλευτής, κ. Δημήτρης Μάντζος. Για το αξίωμα του Γραμματέα δεν υπεβλήθη πρόταση υποψηφιότητας.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής (άρθρο 43Α, παρ. 2, περ. ι΄) αντικείμενο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Παρακολούθησης των αποφάσεων του ΕΔΔΑ είναι *«η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της εφαρμογής των αποφάσεων του Δικαστηρίου και ιδίως της συμμόρφωσης προς τις αποφάσεις που αφορούν την Ελληνική Δημοκρατία»*.

III. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΚΛΗΘΕΝΤΕΣ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

Η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Παρακολούθησης των Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου πραγματοποίησε συνολικά δέκα (10) συνεδριάσεις (συμπεριλαμβανομένης εκείνης της εκλογής των λοιπών μελών του Προεδρείου της) κατά την Α' Σύνοδο της Κ' Περιόδου.

Η Επιτροπή, κατά την πρώτη συνεδρίασή της ασχολήθηκε με τον προγραμματισμό του έργου της, ενώ στις πέντε (5) συνεδριάσεις, που ακολούθησαν, εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της, προσωπικότητες που άπτονται του αντικειμένου της. Στις δύο τελευταίες συνεδριάσεις της, η Επιτροπή συζήτησε για τη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης, τον ορισμό Εισηγητών κατά θέματα και τελικώς την έγκρισή της.

Ειδικότερα:

1. Συνεδρίαση της 29^{ης} Ιανουαρίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Εκλογή λοιπών μελών του Προεδρείου της Επιτροπής».

2. Συνεδρίαση της 29^{ης} Ιανουαρίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Προγραμματισμός των εργασιών της Επιτροπής».

3. Συνεδρίαση της 8^{ης} Φεβρουαρίου 2024²

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Ενημέρωση των μελών των Επιτροπών, σχετικά με τις προτεραιότητες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης από τον νεοεκλεγέντα Πρόεδρό της, κ. Θεόδωρο Ρουσόπουλο».

² Κοινή συνεδρίαση με τη Διαρκή Επιτροπή Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων και την Ειδική Διαρκή Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων.

4. Συνεδρίαση της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Η σημερινή κατάσταση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφορικά με την Ελλάδα».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε ο Καθηγητής κ. Ιωάννης Κτιστάκης, Δικαστής του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

5. Συνεδρίαση της 3^{ης} Απριλίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Το έργο και η συμβολή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους κατά την εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ και κατά την εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ στην Ελλάδα - Ενημέρωση για επίκαιρα ζητήματα».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσε η Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, κυρία Νίκη Μαριόλη.

6. Συνεδρίαση της 22^{ας} Απριλίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Ο Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ο ρόλος του στην εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν η Καθηγήτρια κυρία Μαρία Γαβουνέλη, Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, καθώς και η κυρία Εύα Τζαβαλά, επιστημονική συνεργάτιδα και συντονίστρια του επιστημονικού προσωπικού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

7. Συνεδρίαση της 29^{ης} Ιανουαρίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε σχέση με τη νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων».

Τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν ο κ. Σπύρος Βλαχόπουλος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ και Πρόεδρος της Επιτροπής Αξιολόγησης Ποιότητας της Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας, καθώς και ο κ. Νικόλαος Σημαντήρας, επίκουρος καθηγητής συνταγματικού δικαίου στη Νομική Σχολή Αθηνών.

8. Συνεδρίαση της 20^{ης} Ιουνίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Συζήτηση σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) και ορισμός Εισηγητών κατά θέματα».

9. Συνεδρίαση της 24^{ης} Σεπτεμβρίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Συζήτηση επί των εισηγήσεων της Έκθεσης της Επιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) και έγκριση της Έκθεσης».

10. Συνεδρίαση της 3^{ης} Οκτωβρίου 2024

Θέμα ημερήσια διάταξης:

«Συνέχιση συζήτησης επί των εισηγήσεων της Έκθεσης της Επιτροπής (άρθρο 43Α παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής) και έγκριση της Έκθεσης».

IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

A. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΚΑΤΑ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ

1. «Ο Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ο ρόλος του στην εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου»

Εισηγητές: Δημήτριος Μάντζος, Β' Αντιπρόεδρος της Επιτροπής και Άννα Ευθυμίου, Μέλος της Επιτροπής

Κατά τη συνεδρίαση της 22 Απριλίου 2024, με θέμα ημερήσιας διάταξης: «Ο Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ο ρόλος του στην εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου», τα Μέλη της Επιτροπής ενημέρωσαν: Η Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, κυρία Μαρία Γαβουνέλη και η Επιστημονική Συνεργάτης και Συντονίστρια του Επιστημονικού Προσωπικού της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, κυρία Εύα Τζαβαλά.

Στην αρχή της ομιλίας της η κ. Γαβουνέλη επισήμανε ότι η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου είναι ο Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ελληνικής Δημοκρατίας και προχώρησε σε μια σύντομη αναφορά στον τρόπο αξιολόγησής της από τα αρμόδια όργανα του ΟΗΕ, τη λειτουργία της ως ανεξάρτητης διοικητικής αρχής και τη στελέχωσή της σε ανθρώπινο δυναμικό, τονίζοντας τη διοικητική ανεξαρτησία της (οικείος προϋπολογισμός - οικονομικά στοιχεία). Επεσήμανε πως ο ρόλος της ΕΕΔΑ είναι διπτός, αφ' ενός να προτείνει στην ελληνική Πολιτεία να προβεί σε ενέργειες, όπως η υπογραφή και επικύρωση Διεθνών Συνθηκών, αφ' ετέρου η προεργασία και ο έλεγχος των σχεδίων νόμου. Επιπρόσθετα, σημείωσε πως η πλειονότητα των σχεδίων νόμου δεν κοινοποιούνται στην Επιτροπή πριν κατατεθούν στη Βουλή, ενώ μια πρότερη προεργασία και διαβούλευση από μέρους της ΕΕΔΑ θα έκανε αποτελεσματικότερη τη νομοθετική διαδικασία. Αναμφισβήτητα, όμως, όποτε η Επιτροπή διαφωνεί, προβαίνει σε δηλώσεις, ανακοινώσεις και ακροάσεις, ενώ όταν ζητούνται εξηγήσεις υπάρχει πάντοτε ανταπόκριση από τους αρμόδιους Υπουργούς.

Στη συνέχεια η κ. Γαβουνέλη ενημέρωσε τα μέλη της Επιτροπής πως η ΕΕΔΑ μετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Εθνικών Επιτροπών και σε όλες τις ομάδες εργασίας του ενώ ταυτόχρονα συνεργάζεται τόσο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Ως προς τον ρόλο της Επιτροπής όσον αφορά στην εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού

Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ειδική αναφορά έγινε στα Θεματικά Δελτία Νομολογίας του Δικαστηρίου και τη μετάφραση αυτών στην ελληνική γλώσσα από την ΕΕΔΑ, στη διενέργεια σεμιναρίων, στη δυνατότητα παρέμβασης της ΕΕΔΑ στη διαδικασία εκτέλεσης των αποφάσεων απ' ευθείας στην Επιτροπή Υπουργών στη βάση του Κανόνα 9.2 της σχετικής διαδικασίας, όπως και στη δυνατότητα συμμετοχής της με απ' ευθείας παρέμβαση τρίτου σε εκκρεμείς υποθέσεις. Τέλος, ακολούθησε η παρουσίαση ενός γραφήματος που αφορούσε στο χρονικό διάστημα από το 2014 ως το 2024 για ελληνικές υποθέσεις με ειδικό βάρος και άλλες πολλές επαναληπτικές υποθέσεις, οι οποίες δυστυχώς τίθενται υπό καθεστώς εποπτείας λόγω επανάληψης και μη πλήρους συμμόρφωσης.

Ακολούθως, συνόψισε το έργο της ΕΕΔΑ σε **πέντε καλές πρακτικές** που έχουν υιοθετηθεί.

➤ **Βέλτιστη πρακτική υπ' αριθ. 1**

Αφορά στην ουσιαστική συμμόρφωση της χώρας μας στην υπόθεση της Μανωλάδας (υπόθεση Chowdury κ.α. κατά Ελλάδας). Η ΕΕΔΑ όταν έφτασε η ώρα της συμμόρφωσης της χώρας μας παρενέβη με τη χρήση του κανόνα 9.2 στο στάδιο της εκτέλεσης, ακολουθώντας μια συγκεκριμένη μεθοδολογία που πλέον τηρείται γενικώς. Κλήθηκαν σε ακρόαση οι εμπλεκόμενοι φορείς, προκειμένου να γίνουν αντιληπτά τα αίτια που επέφεραν αυτήν την καταδίκη, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχε κάποιο νομοθετικό κενό ούτε απαιτούνταν κάποια νομοθετική ρύθμιση αλλά το πρόβλημα αφορούσε στην εφαρμογή της νομοθεσίας. Η ΕΕΔΑ προέβη σε διαβουλεύσεις μέσω δύο ακροάσεων, ήρθε σε επικοινωνία με τη Βουλή των Ελλήνων, μετέφερε καταγγελίες και αναφορές στον Άρειο Πάγο και φρόντισε να παρακολουθεί τη διαδικασία, ενώ παρενέβη και στη διαδικασία στο στάδιο εκτέλεσης ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών. Στο διάστημα αυτό, υλοποιήθηκαν οι τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, ενισχύθηκε η διαδικασία για την καταπολέμηση του εγκλήματος της εμπορίας προσώπων, έγιναν στοχευμένες και συστηματικές εκπαιδεύσεις και δημιουργήθηκε ο Εθνικός Μηχανισμός Αναφοράς για την Προστασία Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων. Συμπερασματικά, απαιτείται ολιστική προσέγγιση και κατανόηση του ζητήματος και διαρκής έλεγχος.

➤ **Βέλτιστη πρακτική υπ' αριθ. 2**

Αφορά στη στρατηγική που ακολουθήθηκε για την προώθηση της εκτέλεσης στην απόφαση Shakir κατά Ελλάδος. Η εν λόγω υπόθεση και οι σχετικές αποφάσεις σχετίζονται με ξеноφοβία και ρατσισμό, κυρίως ρητορική μίσους - hate crime. Η Εθνική Επιτροπή στηρίχτηκε σε ένα από τα εργαλεία της, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, που δημιουργήθηκε το 2011 σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Σήμερα υφίστανται 55 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που καταγράφουν περιστατικά ρατσιστικής βίας και συνέδραμαν καταλυτικά στη δίωξη και καταδίκη της Χρυσής Αυγής. Σήμερα οι ρατσιστικές συμπεριφορές συνεχίζονται και διευρύνονται, καθώς δεν αφορούν αποκλειστικά σε μετανάστες αλλά και σε ομάδες ΛΟΑΤΚΙ+ ή ατόμων που παρουσιάζουν οποιαδήποτε διαφορετικότητα. Επομένως, η καταγραφή των περιστατικών είναι κρίσιμη, προκειμένου τα στοιχεία να είναι διαθέσιμα στην αρμόδια εισαγγελική αρχή. Κάνοντας έναν απολογισμό της συμμόρφωσης προς την απόφαση Shakir κατά Ελλάδος, η κ. Γουβανέλη επισήμανε πως έχει τροποποιηθεί ο ορισμός και έχουν ενισχυθεί οι κυρώσεις για τα εγκλήματα μίσους. Σημαντική ήταν και η επισήμανσή της ότι ο ορισμός του Ποινικού Κώδικα είναι ίσως αρτιότερος από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ έκανε αναφορά σε ερευνητικό πρόγραμμα της ΕΕΔΑ, με το οποίο επιχειρείται η εξαγωγή αυτής της ελληνικής καλής πρακτικής στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ. Ακολούθως, ως σημαντικά επιτεύγματα επισημάνθηκαν τόσο η δημιουργία εξειδικευμένων αστυνομικών τμημάτων όσο και η ίδρυση του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας. Η κ. Γουβανέλη εξέφρασε την πίεση που ασκείται από την ΕΕΔΑ για τη σύγκλησή του, μετά τη μεταφορά του Εθνικού Συμβουλίου από το Υπουργείο Δικαιοσύνης στο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και αξιολόγησε ότι διαφαίνεται ότι το καινούργιο Υπουργείο δεν διαθέτει τις δομές και την εμπειρία για να συνεχίσει τη λειτουργία και το έργο του Συμβουλίου.

➤ **Βέλτιστη πρακτική υπ' αριθ. 3**

Αφορά σε εκκρεμείς προσφυγές κατά της Ελλάδος για θέματα μεταναστευτικών ροών, αιτούντων άσυλο και άτυπες αναγκαστικές επιστροφές. Εδώ χρησιμοποιήθηκε η εμπειρία του Μηχανισμού Καταγραφής Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών της ΕΕΔΑ, στον οποίο η Ύπατη Αρμοστεία του

ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες παρείχε απλώς την τεχνική της βοήθεια και υποστήριξη. Ακολουθήθηκε η ίδια μεθοδολογία όπως και ανωτέρω στο δίκτυο καταγραφής. Υπάρχουν 12 οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, οι οποίες δρουν στο πεδίο. Η καταγραφή αυτή ενθαρρύνει το φερόμενο ως θύμα να προσφύγει στις αρχές για να καταγγείλει την όλη διαδικασία, χωρίς να φοβάται, ιδίως με δεδομένο ότι οι περισσότεροι από τα φερόμενα ως θύματα δεν είναι Έλληνες. Η ΕΕΔΑ δεν εμπλέκεται στη διαδικασία αλλά τηρεί ουδετερότητα απλώς καταγράφοντας και παρακολουθώντας την εξέλιξη αυτής.

➤ **Βέλτιστη πρακτική υπ' αριθ. 4**

Αφορά στην παρέμβαση σε διαδικασίες ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όχι μετά από πρόσκληση του Δικαστηρίου, αλλά με πρωτοβουλία της ίδιας της ΕΕΔΑ.

➤ **Βέλτιστη πρακτική υπ' αριθ. 5**

Αφορά στη συμβολή της ΕΕΔΑ στην ετήσια Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κράτος Δικαίου και δη στο τμήμα αυτής που σχετίζεται με τη δικαιοσύνη και την αποτελεσματικότητα αυτής. Η ΕΕΔΑ παρακολουθεί την αποτελεσματική εφαρμογή των αποφάσεων τόσο της Ελληνικής Δικαιοσύνης όσο και των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στην Έκθεση, στο κεφάλαιο για την Ελλάδα, γίνεται ρητή αναφορά στην ΕΕΔΑ, ως μηχανισμού ελέγχου και ισορροπιών (checks and balances).

Στη συνέχεια, η κ. Γαβουνέλη αναφέρθηκε σε τρεις σημαντικές κατηγορίες υποθέσεων:

- Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται σε ζητήματα κακομεταχείρισης μεταναστών.
- Η δεύτερη κατηγορία αφορά σε ζητήματα κακομεταχείρισης και αστυνομικής βίας.
- Η τρίτη κατηγορία σχετίζεται με την ελευθερία της έκφρασης, με υποθέσεις που αφορούν δυσφήμιση και συκοφαντική δυσφήμιση, τον δημόσιο πολιτικό λόγο, καταχρηστικές αγωγές κατά δημοσιογράφων και της κοινωνίας πολιτών (SLAPP), αλλά και θέματα που έχουν να κάνουν με συναθροίσεις και σωματεία κ.λπ.

Στο πλαίσιο της εισήγησής της στην Επιτροπή η κ. Γαβουνέλη κατέληξε σε μια σειρά συμπερασμάτων και διαπιστώσεων:

- Ως προς την εξέλιξη των υποθέσεων, που έχουν εκδικαστεί θεωρεί ότι δεν είναι η χειρότερη δυνατή, αλλά ακόμα υπάρχουν πολλές υποθέσεις με καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας, οι οποίες θα πρέπει να παύσουν να υπάρχουν.
- Η μέγιστη πλειονότητα των υποθέσεων σχετίζεται με διαρθρωτικές ελλείψεις στα συστήματα δικαιοσύνης, αστυνομίας, φυλακών και σωφρονιστικών εγκαταστάσεων και συνθήκες κράτησης. Παρ' όλο που εισήχθη ένα νέο ένδικο μέσο στο άρθρο 6Α Σωφρονιστικού Κώδικα για τις συνθήκες κράτησης και δίκαιη ικανοποίηση (ν. 4985/2022), το ποσοστό απόρριψης των προσφυγών είναι στο 99,5%, διότι εξακολουθεί να εφαρμόζεται η ίδια διοικητική πρακτική που δημιουργεί συνθήκες υπερπληθυσμού στις φυλακές. Η ΕΕΔΑ πρόκειται την επόμενη χρονιά να συντάξει και δημοσιεύσει τη δική της ανεξάρτητη έκθεση για την κατάσταση στις φυλακές. Σημειώθηκε δε πως εντοπίζεται αίσθημα ατιμωρησίας που οδηγεί σε διαρκή επανάληψη περιστατικών.
- Υπάρχουν πολλές πρόσφατες καταδίκες της χώρας μας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για παραβίαση του διαδικαστικού σκέλους σε θέματα που σχετίζονται με καταχρηστική μεταχείριση μεταναστών. Το διαδικαστικό σκέλος αναφέρεται στην υποχρέωση αποτελεσματικής έρευνας σε πειθαρχικό και ποινικό επίπεδο. Η κ. Γαβουνέλη ανέφερε χαρακτηριστικά το παράδειγμα της απόφασης για το Φαρμακονήσι, που θα έπρεπε να αποτελεί στοιχειώδη οδηγό ενεργειών για τις ελληνικές αρχές, ειδικότερα για την περίπτωση του ναυαγίου της Πύλου, εκφράζοντας, ταυτόχρονα, τον προβληματισμό της για τον τρόπο διαχείρισης της υπόθεσης αυτής από τις αρμόδιες αρχές, δεδομένου του προηγούμενου παραδείγματος της απόφασης για το Φαρμακονήσι.
- Ο χρόνος απονομής δικαιοσύνης στην Ελλάδα είναι εξαιρετικά αργός, τουλάχιστον μέχρι σήμερα με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο. Η κ. Γαβουνέλη αναφέρθηκε σε περιπτώσεις καθυστερήσεων στην αποκατάσταση ζημιών μετά από καταδικαστική απόφαση ή ακόμη και σε

περιπτώσεις όπου ζητείται επανάληψη της διαδικασίας, κάνοντας λόγο για ανούσιες «μάχες χαρακωμάτων» σε υποθέσεις που έχουν κριθεί.

Στη συνέχεια ακολούθησε συζήτηση μεταξύ των εκπροσώπων των κομμάτων και των μελών της Επιτροπής, στην οποία τέθηκαν ερωτήματα, διευκρινίσεις και προβληματισμοί

Απαντώντας σε ερωτήματα που τέθηκαν από τον **Αντιπρόεδρο της Επιτροπής κ. Δημήτριο Μάντζο (ΠΑΣΟΚ - Κίνημα Αλλαγής),** η κ. Γαβουνέλη επισήμανε τα εξής:

Έχει αυξηθεί το ανθρώπινο δυναμικό της ΕΕΔΑ, αλλά έχει αυξηθεί και ο όγκος εργασίας σε σχέση με το παρελθόν. Σημείωσε ότι η Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην οποία η ΕΕΔΑ συνδράμει, περιλαμβάνει και ζητήματα που έχουν σχετίζονται με τις τηλεφωνικές παρακολουθήσεις και το κράτος δικαίου συνολικά. Άλλωστε, η ΕΕΔΑ πραγματοποίησε ειδική συζήτηση και δημοσίευσε ειδική έκθεση και δήλωση για τον τρόπο επιτήρησης εκ μέρους των υπηρεσιών ασφαλείας του κράτους.

Ακόμα, επεσήμανε πως κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής λαμβάνεται υπόψη και το ρόλος της ΕΕΔΑ για την εκτέλεση των αποφάσεων του Δικαστηρίου. Ως προς το αν αξιοποιείται ο ρόλος της Επιτροπής στα σχέδια νόμου, απάντησε ότι το ποσοστό κατά καιρούς αλλάζει αλλά την παρούσα στιγμή είναι της τάξεως 80% - 20% υπέρ των περιπτώσεων στις οποίες δεν ζητείται η γνώμη της ΕΕΔΑ (ανέφερε ως παραδείγματα του 2023 τα σχέδια νόμου για τροποποίηση Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Μετανάστευσης, για σχολικό εκφοβισμό και εργασιακά ζητήματα, στα οποία δεν ζητήθηκε γνώμη). Επισήμανε δε πως η πρόσκληση στην ακρόαση φορέων παραλαμβάνεται από την ΕΕΔΑ μόλις την προτεραία της συνεδρίασης, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η σύνταξη σχετικού υπομνήματος.

Ως προς τις παρεμβάσεις στην Επιτροπή Υπουργών -με τη διαδικασία του κανόνα του άρθρου 9 παρ. 2 του Κανονισμού της Επιτροπής των Υπουργών- ανέφερε ότι αποτελεί μια σχετικά νέα διαδικασία για την οποία έγιναν σχετικά σεμινάρια και η υπόθεση Chowdury κατά Ελλάδος ήταν η πρώτη στην οποία συμμετείχε η ΕΕΔΑ. Σημείωσε ότι η ΕΕΔΑ έχει σκοπό να αξιοποιήσει και σε άλλες υποθέσεις αυτή τη διαδικασία, ενώ επισήμανε πως το μείζον ζήτημα είναι οι υποθέσεις αστυνομικής βίας, όπου παρατηρούνται επαναλαμβανόμενα περιστατικά.

Στη συνέχεια, έλαβε το λόγο η κ. Εύα Τζαβαλά, επιστημονική συνεργάτης και συντονίστρια του επιστημονικού προσωπικού της ΕΕΔΑ και ανέφερε πως η ΕΕΔΑ ως επιστημονικό όργανο της πολιτείας πραγματοποιεί κατά καιρούς επιτόπιες επισκέψεις στα κέντρα υποδοχής μεταναστών - προσφύγων και ότι σε πρόσφατη επίσκεψη στο Βαθύ της Σάμου η κατάσταση ήταν «λιγότερο σοκαριστική» σε σχέση με το 2020, αν και υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να διορθωθούν.

Λαμβάνοντας ξανά τον λόγο η κ. Γαβουνέλη σημείωσε ότι στην εγκατάσταση στο Βαθύ Σάμου δεν υπάρχει συνεχής ροή νερού ούτε ιατρική βοήθεια. Οι περιπτώσεις αυτές δεν έχουν φτάσει ακόμα στην ολοκλήρωση της διαδικασίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αλλά έχουν εκδοθεί πολυάριθμες αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων. Η εκτίμησή της είναι ότι τα μισά από αυτά θα οδηγήσουν σε αντίστοιχες αποφάσεις και σε σοβαρή δυσκολία εφαρμογής, λόγω του όγκου των υποθέσεων. Επίσης σημείωσε ότι τη φετινή χρονιά παρατηρείται νέο κύμα εισροών σε περιοχές όπως η Κρήτη που δεν διαθέτει κέντρο και αναμένεται να δημιουργηθούν σοβαρά προβλήματα.

Απαντώντας σε σχετική ερώτηση, σημείωσε πως το Δικαστήριο ζήτησε την παρέμβαση της ΕΕΔΑ σε υπόθεση που αφορά σε άτυπες αναγκαστικές επιστροφές (pushbacks), επειδή η ΕΕΔΑ διαθέτει τον σχετικό μηχανισμό καταγραφής. Ενώ ως προς ερώτηση που αφορά στον νέο Ποινικό Κώδικα και την αύξηση στις εκτιμώμενες εν τοις πράγμασι στερητικές της ελευθερίας ποινές, τόνισε πως εκτιμά ότι θα υπάρξουν προβλήματα στις συνθήκες κράτησης στις φυλακές τα επόμενα χρόνια.

Περαιτέρω, απαντώντας σε **ερώτηση του Μέλους της Επιτροπής κ. Ελένης Καραγεωργοπούλου (ΠΛΕΥΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ)**, η κ. Γαβουνέλη ανέφερε ότι οι συνεδριάσεις της ΕΕΔΑ κατά τις οποίες συζητούν με αρμόδιους υπουργούς, φορείς και πολίτες δεν είναι δημόσιες, ενώ σε σχετική αναφορά της Βουλευτή για την παρακολούθηση της εκτέλεσης των αποφάσεων για περιβαλλοντικά εγκλήματα, επισήμανε ότι μόλις πριν δύο έτη προβλέφθηκε η συμμετοχή των περιβαλλοντικών οργανώσεων στην ΕΔΔΑ, για αυτό και δεν υπάρχει ακόμα ένα σώμα εκθέσεων για τα θέματα αυτά. Αντιθέτως, αναφέρθηκε ότι η ΕΕΔΑ είναι έτοιμη να παρουσιάσει έκθεση για την κατάσταση των γυναικών στη χώρα, η οποία περιλαμβάνει τον τομέα της εργασίας, της συμμετοχής στα κοινά, θέματα γυναικοκτονιών και ενδοοικογενειακής βίας και λαμβάνει υπ' όψη τα στοιχεία της

Ομάδας Εμπειρογνομώνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Βίας εναντίον των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (GREVIO). Η Έκθεση αυτή θα αποτελέσει την πρώτη έκθεση για την κατάσταση των γυναικών στη χώρα, όπως ανέφερε.

Ακολούθησε η απάντηση σε **ερωτήσεις του Μέλους της Επιτροπής κ. Ιωάννη Κόντη (ΣΠΑΡΤΙΑΤΕΣ)**. Η κ. Γαβουνέλη αναφέρθηκε στα θέματα που αφορούν στα δικαιώματα των ανθρώπων με αναπηρία. Τονίστηκε ότι η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ), το τριτοβάθμιο όργανο αρμόδιο για με τα άτομα με αναπηρία στη Χώρα, είναι μέλος της ΕΕΔΑ και ότι η ίδια, με την ιδιότητά της ως Προέδρου αυτής, μετέχει στην Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας, γνωρίζει, προωθεί τα σχετικά ζητήματα και έχει παρέμβει πολλές φορές. Σε γενικό δε επίπεδο, επεσήμανε ότι ο κύριος ρόλος της ΕΕΔΑ είναι να διασφαλίζει πως οι υποχρεώσεις της ελληνικής Πολιτείας τηρούνται στο ακέραιο.

Τέλος, απαντώντας σε **ερώτηση του Προέδρου της Επιτροπής κ. Λάζαρου Τσαβδαρίδη (ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ)**, η κ. Γαβουνέλη ανέφερε ότι σε κάθε σχέδιο νόμου που εισάγεται προς ψήφιση στη Βουλή πρέπει, σύμφωνα με το Εγχειρίδιο της Γενικής Γραμματείας Κοινοβουλευτικών Υποθέσεων, να ζητηθεί η γνώμη συγκεκριμένων θεσμών, όπως η ΕΕΔΑ, χωρίς όμως αυτό πρακτικά να τηρείται.

Ως προς το εάν πρέπει να γίνονται σεμινάρια στους φορείς του Δημοσίου προκειμένου να συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σημείωσε ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι πρέπει να εκπαιδεύονται για την υπηρεσία στην οποία πρόκειται να μετατεθούν και ως εκ τούτου η ΕΕΔΑ υλοποιεί πάντα βιωματικές εκπαιδεύσεις με εξαιρετική ανταπόκριση. Στόχος είναι να υλοποιηθεί η διαδικασία κατ' αυτόν τον τρόπο έτσι ώστε τόσο οι προϋποθέσεις του Νόμου να πληρούνται όσο και οι καλές πρακτικές να μεταφερθούν στη διοικητική διαδικασία. Συμπερασματικά, κατέληξε πως παντού απαιτείται αξιολόγηση και πως ο χρόνος στον οποίο υλοποιείται κάτι που είναι επιβεβλημένο να γίνει, θα πρέπει να αποτελεί στοιχείο συμμόρφωσης.

Προτάσεις - Συμπεράσματα:

Από τη συνεδρίαση και την ακρόαση της Προέδρου της ΕΕΔΑ, προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα και αντίστοιχες προτάσεις:

1. Επισημαίνεται από την ΕΕΔΑ η ανάγκη για την έγκαιρη κοινοποίηση σε αυτήν από την Κυβέρνηση, στο πλαίσιο της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας, των σχεδίων νόμου πριν την κατάθεση αυτών στη Βουλή, προς επεξεργασία και διατύπωση γνώμης της ΕΕΔΑ, προκειμένου αφ' ενός να διασφαλίζονται οι εγγυήσεις καλής νομοθέτησης αφ' ετέρου να παρέχεται στη Βουλή η δυνατότητα έγκαιρης γνώσης των απόψεων της ΕΕΔΑ σε σχέδια νόμου που σχετίζονται με ανθρώπινα δικαιώματα και προηγούμενες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
2. Είναι αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση της στελέχωσης της ΕΕΔΑ, με εξειδικευμένο και κατάλληλο προσωπικό, σύμφωνα με τον ισχύοντα Οργανισμό αυτής, προς βελτιστοποίηση του ήδη αυξημένου σε όγκο και πολυπλοκότητα έργου της.
3. Κρίνεται σκόπιμος ο προγραμματισμός επόμενων συνεδριάσεων της Επιτροπής προκειμένου να παρουσιασθούν οι εκθέσεις των επί μέρους δικτύων της ΕΕΔΑ.

2. «Το έργο και η συμβολή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους κατά την εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ και κατά την εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ στην Ελλάδα»

Εισηγητής: Παναγής Καππάτος, Μέλος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΝΣΚ) διαδραματίζει έναν κρίσιμο ρόλο στην εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), καθώς και στην εκτέλεση των αποφάσεων που εκδίδει το Δικαστήριο. Η εκπλήρωση αυτών των καθηκόντων είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της χώρας με τις διεθνείς υποχρεώσεις της και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται στην εξέταση του έργου και της συμβολής του ΝΣΚ σε αυτό το πλαίσιο, καταγράφοντας τις προκλήσεις, τις διαδικασίες και τις βέλτιστες πρακτικές που εφαρμόζει για την επιτυχή εκπροσώπηση της χώρας μας και τη διασφάλιση της πλήρους εφαρμογής των αποφάσεων του ΕΔΔΑ.

Ο ρόλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Το ΝΣΚ, ως ο θεσμοθετημένος δικαστικός παραστάτης της Ελληνικής Δημοκρατίας, διαδραματίζει έναν ζωτικής σημασίας ρόλο τόσο κατά την εκδίκαση των υποθέσεων που στρέφονται κατά της χώρας μας στο ΕΔΔΑ, όσο και κατά την εκτέλεση των αποφάσεων που εκδίδονται από το Δικαστήριο. Το έργο του ΝΣΚ περιλαμβάνει δύο βασικούς άξονες: την εκπροσώπηση της Ελλάδας ενώπιον του Δικαστηρίου και τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της χώρας μας με τις αποφάσεις του.

Αρχικά, κατά τη φάση της εκπροσώπησης ενώπιον του ΕΔΔΑ, το ΝΣΚ αναλαμβάνει την πλήρη δικαστική υπεράσπιση των εθνικών συμφερόντων, καταθέτοντας γραπτές παρατηρήσεις και τεκμηριωμένες θέσεις που αποδεικνύουν ότι η Ελλάδα συμμορφώνεται με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) ή ότι, σε περίπτωση παραβίασης, έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για την αποκατάσταση της δικαιοσύνης.

Όπως είναι γνωστό, η Ελλάδα, ως συμβαλλόμενο μέρος της ΕΣΔΑ, δεσμεύεται από τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ. Αυτό σημαίνει ότι η χώρα μας οφείλει να σεβαστεί τις αποφάσεις του Δικαστηρίου και να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη συμμόρφωσή της, τόσο σε ατομικό όσο και σε γενικό επίπεδο. Ο ρόλος του ΝΣΚ δεν περιορίζεται στη δικαστική εκπροσώπηση. Μετά την έκδοση μιας απόφασης, το Συμβούλιο αναλαμβάνει να παρακολουθήσει την εκτέλεση της απόφασης, προκειμένου να διασφαλίσει ότι η χώρα μας ανταποκρίνεται πλήρως στις διεθνείς της υποχρεώσεις.

Η εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ

Η διαδικασία εκπροσώπησης της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ αποτελεί ένα από τα πιο απαιτητικά καθήκοντα του ΝΣΚ. Όταν μια προσφυγή στρέφεται κατά της Ελλάδας, το ΝΣΚ καλείται να υπερασπιστεί τη χώρα μας, καταθέτοντας έγγραφα και παρατηρήσεις που αποδεικνύουν ότι η εθνική νομοθεσία και πρακτική συμμορφώνονται με τις διατάξεις της ΕΣΔΑ. Αυτή η διαδικασία είναι ιδιαίτερα απαιτητική, δεδομένου ότι συχνά η Ελλάδα βρίσκεται ενώπιον κατηγοριών για παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, η απαγόρευση των βασανιστηρίων και η προστασία από απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, η Ελλάδα κατέχει σημαντική θέση μεταξύ των χωρών με εκκρεμείς προσφυγές ενώπιον του ΕΔΔΑ. Στο τέλος του 2023, οι εκκρεμείς προσφυγές κατά της χώρας μας ανέρχονταν σε 2.450, αριθμός που αντιστοιχεί σε περίπου 3,6% των συνολικών προσφυγών ενώπιον του Δικαστηρίου. Το 52% αυτών των προσφυγών αφορά τις συνθήκες κράτησης και την έλλειψη αποτελεσματικού ένδικου βοηθήματος για τις σχετικές παραβιάσεις. Αυτά τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι υπάρχει ανάγκη για συνεχή βελτίωση των συνθηκών στις ελληνικές φυλακές και για την καθιέρωση πιο αποτελεσματικών ένδικων μέσων που να διασφαλίζουν τα δικαιώματα των κρατουμένων.

Η υπεράσπιση της Ελληνικής Δημοκρατίας στο ΕΔΔΑ απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό και συντονισμό με όλες τις αρμόδιες αρχές, προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης και τεκμηριωμένη παρουσίαση των εθνικών θέσεων. Το ΝΣΚ συνεργάζεται στενά με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, αλλά και με άλλες υπηρεσίες, προκειμένου να συγκεντρώσει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες και να παρουσιάσει τη θέση της χώρας μας ενώπιον του Δικαστηρίου.

Εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ: Ένα κρίσιμο στάδιο

Η εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ είναι εξίσου σημαντική με την εκπροσώπηση ενώπιον του Δικαστηρίου. Η Ελλάδα, ως κράτος μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης, είναι υποχρεωμένη να συμμορφώνεται πλήρως με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποκατάσταση της δικαιοσύνης σε περιπτώσεις όπου διαπιστώνονται παραβιάσεις της ΕΣΔΑ. Αυτή η διαδικασία δεν περιλαμβάνει μόνο την καταβολή αποζημιώσεων στους προσφεύγοντες, αλλά και τη λήψη μέτρων για την αποτροπή μελλοντικών παραβιάσεων.

Το ΝΣΚ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο σε αυτό το στάδιο. Μετά την έκδοση μιας απόφασης από το ΕΔΔΑ, το ΝΣΚ αναλαμβάνει την ενημέρωση των αρμόδιων αρχών, την ερμηνεία της απόφασης και την εισήγηση μέτρων που θα διασφαλίσουν τη συμμόρφωση της χώρας με το διατακτικό και το σκεπτικό της απόφασης. Αυτά τα μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν νομοθετικές αλλαγές, διοικητικές μεταρρυθμίσεις ή άλλες πρωτοβουλίες που θα αποτρέψουν την επανάληψη των παραβιάσεων.

Το 2023, η Ελλάδα κατέβαλε περίπου 3,785 εκατομμύρια ευρώ σε αποζημιώσεις, σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ. Ωστόσο, οι αποζημιώσεις αυτές αποτελούν μόνο ένα μέρος της ευρύτερης υποχρέωσης της χώρας μας να συμμορφωθεί με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου. Η λήψη γενικών μέτρων συμμόρφωσης, όπως η βελτίωση των συνθηκών στις φυλακές και η τροποποίηση της νομοθεσίας, είναι εξίσου σημαντική.

Ο μηχανισμός του φιλικού διακανονισμού και οι μονομερείς δηλώσεις

Ένα από τα σημαντικά εργαλεία που διαθέτει το ΝΣΚ για την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν ενώπιον του ΕΔΔΑ είναι η διαδικασία του φιλικού διακανονισμού. Σε πολλές περιπτώσεις, όταν το Δικαστήριο κρίνει ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή, οι δύο πλευρές μπορούν να καταλήξουν σε φιλικό διακανονισμό, αποφεύγοντας έτσι την πλήρη δικαστική διαδικασία και επιτυγχάνοντας μια γρήγορη και αποτελεσματική λύση.

Το 2023, το ΝΣΚ κατάφερε να επιτύχει 367 φιλικούς διακανονισμούς, αποφεύγοντας την έκδοση καταδικαστικών αποφάσεων για την Ελλάδα. Αυτή η διαδικασία είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς επιτρέπει στη χώρα μας να επιλύει

τις διαφορές της με τους προσφεύγοντες με τρόπο που να μειώνει τις επιπτώσεις μιας καταδίκης. Σε περιπτώσεις όπου δεν επιτυγχάνεται φιλικός διακανονισμός, το ΝΣΚ μπορεί να καταθέσει μονομερείς δηλώσεις, αναγνωρίζοντας την παραβίαση και προτείνοντας ένα ποσό δίκαιης ικανοποίησης. Το 2023, υποβλήθηκαν 80 μονομερείς δηλώσεις από την Ελληνική Δημοκρατία.

Η συμμετοχή του ΝΣΚ στις διεθνείς διαδικασίες

Πέρα από την εκπροσώπηση της Ελλάδας στο ΕΔΔΑ και την εκτέλεση των αποφάσεών του, το ΝΣΚ διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στη διεθνή συνεργασία και στη διαμόρφωση της νομολογίας που σχετίζεται με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο Πρόεδρος του ΝΣΚ είναι ο επίσημος εκπρόσωπος της Ελλάδας στις διεθνείς συναντήσεις και στις ομάδες εργασίας που ασχολούνται με την εφαρμογή της ΕΣΔΑ και τη βελτίωση των μηχανισμών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το 2023, η Ελλάδα συμμετείχε ενεργά σε διεθνείς συναντήσεις και διασκέψεις με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης και την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών. Αυτή η διεθνής συνεργασία είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων, όπως οι συνθήκες κράτησης και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το ΝΣΚ

Παρά το σημαντικό έργο που επιτελεί, το ΝΣΚ αντιμετωπίζει αρκετές προκλήσεις, οι οποίες δυσχεραίνουν την αποτελεσματική εκπλήρωση των καθηκόντων του. Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις είναι η υποστελέχωση. Το 2023, παρά τη στελέχωση του ΝΣΚ με εξειδικευμένο προσωπικό, υπήρχαν σημαντικά κενά που καθιστούσαν δυσκολότερη την άμεση και πλήρη εκπλήρωση των υποχρεώσεων της Ελλάδας ενώπιον του ΕΔΔΑ.

Η υποστελέχωση αυτή δεν επηρεάζει μόνο την ταχύτητα με την οποία η Ελλάδα μπορεί να απαντήσει σε υποθέσεις ενώπιον του ΕΔΔΑ, αλλά επηρεάζει και την ποιότητα της εκπροσώπησης, καθώς οι δικηγόροι και τα στελέχη του ΝΣΚ συχνά πρέπει να διαχειριστούν έναν δυσανάλογα μεγάλο όγκο υποθέσεων. Σε ένα περιβάλλον όπου οι προσφυγές κατά της Ελλάδας συνεχώς αυξάνονται, το ΝΣΚ

καλείται να διαχειριστεί με εξαιρετικά περιορισμένους πόρους τις υποχρεώσεις του σε διεθνές επίπεδο.

Ένα ακόμη ζήτημα είναι η ανάγκη για συνεχή εκπαίδευση και εξειδίκευση των στελεχών του ΝΣΚ στα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στις συνεχώς εξελισσόμενες νομολογίες του ΕΔΔΑ. Η νομολογία του Δικαστηρίου είναι δυναμική και οι αποφάσεις του επηρεάζουν άμεσα την εθνική νομοθεσία και τις πρακτικές σε πολλούς τομείς, από το σύστημα δικαιοσύνης και τις συνθήκες κράτησης μέχρι την προστασία της ελευθερίας της έκφρασης και της θρησκείας. Το προσωπικό του ΝΣΚ πρέπει να είναι σε θέση να παρακολουθεί αυτές τις εξελίξεις και να προσαρμόζει ανάλογα τις στρατηγικές υπεράσπισης της χώρας.

Σημαντική πρόκληση αποτελεί και η συνεργασία με άλλους δημόσιους φορείς. Συχνά, οι υποθέσεις που φτάνουν ενώπιον του ΕΔΔΑ αφορούν διάφορους τομείς της δημόσιας διοίκησης, όπως το σωφρονιστικό σύστημα, η αστυνομία, η μετανάστευση και το προσφυγικό ζήτημα, η απονομή δικαιοσύνης, η προστασία των ευάλωτων ομάδων και άλλα. Η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ του ΝΣΚ και των αρμόδιων υπουργείων και υπηρεσιών είναι κρίσιμης σημασίας για την επιτυχή εκπροσώπηση της Ελλάδας στο Δικαστήριο. Ωστόσο, συχνά υπάρχουν καθυστερήσεις και δυσκολίες στην επικοινωνία και στον συντονισμό, κάτι που μπορεί να επηρεάσει την αποτελεσματική προετοιμασία των υποθέσεων.

Η επίδραση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ στην ελληνική έννομη τάξη

Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ έχουν άμεση επίδραση στην εθνική νομοθεσία και στην πρακτική της δημόσιας διοίκησης. Η συμμόρφωση της Ελλάδας με τις αποφάσεις αυτές δεν είναι μόνο θέμα καταβολής αποζημιώσεων στους προσφεύγοντες, αλλά και ουσιαστικής προσαρμογής της νομοθεσίας και των διοικητικών πρακτικών. Για παράδειγμα, αποφάσεις που αφορούν τις συνθήκες κράτησης έχουν οδηγήσει σε μεταρρυθμίσεις στο σωφρονιστικό σύστημα, ενώ αποφάσεις που σχετίζονται με την απονομή δικαιοσύνης έχουν επιφέρει αλλαγές στις διαδικασίες στα δικαστήρια, ιδίως σε ό,τι αφορά τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών.

Ένα σημαντικό πεδίο στο οποίο οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ έχουν επιφέρει αλλαγές είναι το πεδίο της προστασίας των δικαιωμάτων των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Το ΕΔΔΑ έχει πολλές φορές κρίνει ότι η Ελλάδα παραβίασε την ΕΣΔΑ σε περιπτώσεις μεταχείρισης προσφύγων και μεταναστών, είτε λόγω των

συνθηκών κράτησής τους είτε λόγω της έλλειψης αποτελεσματικών ένδικων βοηθημάτων. Ως αποτέλεσμα, η χώρα μας έχει αναγκαστεί να προχωρήσει σε αλλαγές στη νομοθεσία περί ασύλου και στις πρακτικές που αφορούν την κράτηση και την απέλαση μεταναστών.

Επίσης, σημαντική είναι η επίδραση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ στο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Υποθέσεις που αφορούν τον Τύπο, την ελευθερία των ΜΜΕ και την προστασία της ελευθερίας της έκφρασης έχουν προκαλέσει αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο η ελληνική έννομη τάξη προσεγγίζει τη λογοκρισία, τις προσβολές προσωπικότητας και την προστασία της τιμής και της υπόληψης.

Αντίστοιχα, υποθέσεις που αφορούν τη θρησκευτική ελευθερία και τα δικαιώματα των θρησκευτικών μειονοτήτων έχουν οδηγήσει σε σημαντικές αλλαγές στην εθνική νομοθεσία και πρακτική.

Συστάσεις για τη βελτίωση του συστήματος εκπροσώπησης και συμμόρφωσης

Η βελτίωση του συστήματος εκπροσώπησης της Ελλάδας στο ΕΔΔΑ και της εκτέλεσης των αποφάσεων του Δικαστηρίου είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας μας. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, θεωρώ ότι υπάρχουν ορισμένα βασικά σημεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- 1. Αύξηση της στελέχωσης του ΝΣΚ:** Είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η στελέχωση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με εξειδικευμένο προσωπικό, προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις αυξανόμενες απαιτήσεις των υποθέσεων ενώπιον του ΕΔΔΑ. Το ανθρώπινο δυναμικό του ΝΣΚ πρέπει να ενισχυθεί με έμπειρους νομικούς που διαθέτουν εξειδίκευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη νομολογία του ΕΔΔΑ.
- 2. Συνεχής εκπαίδευση και κατάρτιση:** Είναι απαραίτητο τα στελέχη του ΝΣΚ να λαμβάνουν συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση σε θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ευρωπαϊκή νομολογία. Η συνεχής επιμόρφωση θα βοηθήσει το ΝΣΚ να προσαρμόζεται στις εξελίξεις και να εκπροσωπεί την Ελλάδα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ενώπιον του ΕΔΔΑ.
- 3. Βελτίωση του συντονισμού με άλλους δημόσιους φορείς:** Η αποτελεσματική συνεργασία με άλλα υπουργεία και δημόσιους φορείς είναι

κρίσιμη για την προετοιμασία των υποθέσεων ενώπιον του ΕΔΔΑ και την εκτέλεση των αποφάσεών του. Πρέπει να καθιερωθούν μηχανισμοί ταχείας και αποτελεσματικής επικοινωνίας, ώστε το ΝΣΚ να μπορεί να συγκεντρώνει έγκαιρα τις απαραίτητες πληροφορίες και να συντονίζει την εκπροσώπηση της χώρας μας.

- 4. Ανάπτυξη στρατηγικής συμμόρφωσης:** Πέρα από την πληρωμή αποζημιώσεων, η Ελλάδα πρέπει να αναπτύξει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, που να περιλαμβάνει νομοθετικές και διοικητικές μεταρρυθμίσεις, όπου αυτό είναι απαραίτητο. Η στρατηγική αυτή πρέπει να στοχεύει στην πρόληψη μελλοντικών παραβιάσεων και στη βελτίωση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα μας.
- 5. Ενίσχυση του μηχανισμού φιλικού διακανονισμού:** Η διαδικασία του φιλικού διακανονισμού είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την επίλυση διαφορών χωρίς την πλήρη δικαστική διαδικασία. Η ενίσχυση αυτής της διαδικασίας και η προώθηση της επίτευξης φιλικών διακανονισμών θα μπορούσε να μειώσει τον αριθμό των καταδικαστικών αποφάσεων κατά της Ελλάδας και να συμβάλει στην ταχύτερη επίλυση των διαφορών.
- 6. Δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης της συμμόρφωσης:** Η δημιουργία ενός μηχανισμού παρακολούθησης της συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ θα διασφαλίσει ότι οι απαιτούμενες αλλαγές εφαρμόζονται πλήρως και εγκαίρως. Ο μηχανισμός αυτός θα μπορούσε να περιλαμβάνει τακτικές εκθέσεις προς το Κοινοβούλιο και τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, ώστε να ενισχυθεί η διαφάνεια και η λογοδοσία στη διαδικασία συμμόρφωσης.

Συμπεράσματα

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΝΣΚ) διαδραματίζει έναν κομβικό ρόλο στην εκπροσώπηση της Ελλάδας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και στην εκτέλεση των αποφάσεών του. Μέσω της αποστολής του, το ΝΣΚ συμβάλλει στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη διασφάλιση του κράτους δικαίου, εξασφαλίζοντας ότι η χώρα μας συμμορφώνεται με τις διεθνείς της υποχρεώσεις. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή

συνοδεύεται από σημαντικές προκλήσεις, τόσο σε θεσμικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο, που απαιτούν συνεχή προσπάθεια για βελτίωση.

Κατ' αρχάς, ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα που αναδεικνύονται είναι η υποστελέχωση του ΝΣΚ. Με το προσωπικό να επιφορτίζεται με τον χειρισμό εκατοντάδων υποθέσεων, οι δυνατότητες της υπηρεσίας περιορίζονται, επηρεάζοντας την ταχύτητα και την ποιότητα της εκπροσώπησης της Ελλάδας στο Δικαστήριο. Η έλλειψη ανθρώπινων πόρων οδηγεί αναπόφευκτα σε επιβράδυνση της διαδικασίας διαχείρισης των υποθέσεων, κάτι που ενδέχεται να οδηγήσει σε περισσότερες καταδίκες ή σε καθυστερήσεις στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων της χώρας μας. Η αύξηση της στελέχωσης, με εξειδικευμένο προσωπικό που να διαθέτει γνώση του ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου, κρίνεται ως αναγκαία και επείγουσα.

Η ανάγκη για συνεχή κατάρτιση των στελεχών του ΝΣΚ είναι επίσης καθοριστική. Το Δικαστήριο του Στρασβούργου παράγει μία δυναμική και εξελισσόμενη νομολογία, η οποία επηρεάζει άμεσα την εθνική νομοθεσία και τις διοικητικές πρακτικές. Για να παραμείνει το ΝΣΚ αποτελεσματικό στην υπεράσπιση των θέσεων της Ελλάδας, τα στελέχη του πρέπει να είναι σε θέση να παρακολουθούν και να κατανοούν τις νομικές και κοινωνικές εξελίξεις που διαμορφώνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ευρώπη. Η επιμόρφωση θα επιτρέψει στο προσωπικό να αντιδρά γρήγορα και να διαμορφώνει κατάλληλες στρατηγικές υπεράσπισης και συμμόρφωσης.

Πέρα από το εσωτερικό του ΝΣΚ, η συνεργασία με άλλους δημόσιους φορείς αποτελεί βασική πρόκληση. Τα ζητήματα που φτάνουν ενώπιον του ΕΔΔΑ είναι πολύπλευρα και συχνά απαιτούν την εμπλοκή πολλών υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης. Από το σωφρονιστικό σύστημα και τη μετανάστευση έως την απονομή δικαιοσύνης και τα κοινωνικά δικαιώματα, η επίλυση των προβλημάτων που αναδεικνύονται από το ΕΔΔΑ απαιτεί συντονισμό και συνεργασία σε όλο το εύρος της δημόσιας διοίκησης. Η δημιουργία αποτελεσματικών μηχανισμών επικοινωνίας και συνεργασίας με τα υπουργεία και τις αρμόδιες υπηρεσίες είναι ζωτικής σημασίας, ώστε να διασφαλίζεται η ταχεία και ορθή ανταπόκριση της Ελλάδας στις υποθέσεις που εκδικάζονται.

Επιπλέον, ένα κρίσιμο ζήτημα είναι η εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ. Η συμμόρφωση της Ελλάδας δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην πληρωμή αποζημιώσεων. Αντιθέτως, απαιτείται μια βαθύτερη και πιο ουσιαστική

προσέγγιση, που να περιλαμβάνει νομοθετικές και διοικητικές αλλαγές με στόχο τη μακροπρόθεσμη πρόληψη παραβιάσεων των δικαιωμάτων. Η εφαρμογή των αποφάσεων του Δικαστηρίου δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως εξωτερική υποχρέωση, αλλά ως ευκαιρία για την ενίσχυση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα.

Μια στρατηγική συμμόρφωσης θα πρέπει να προωθεί τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τη νομολογία του ΕΔΔΑ και να προλαμβάνει την εμφάνιση παρόμοιων παραβιάσεων στο μέλλον.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι εξίσου σημαντική η ανάπτυξη μηχανισμών που θα διευκολύνουν τη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου. Ένας τέτοιος μηχανισμός θα μπορούσε να περιλαμβάνει τακτικές εκθέσεις για την πορεία εφαρμογής των αποφάσεων, διασφαλίζοντας διαφάνεια και λογοδοσία. Η παρακολούθηση της συμμόρφωσης είναι καίριας σημασίας για να εξασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις δεν παραμένουν στα χαρτιά, αλλά υλοποιούνται πλήρως και έγκαιρα.

Μια επίσης σημαντική στρατηγική θα ήταν η ενίσχυση της διαδικασίας φιλικού διακανονισμού. Η επίτευξη συμφωνιών πριν από την εκδίκαση των υποθέσεων μπορεί να μειώσει το βάρος που αντιμετωπίζει η χώρα στο Δικαστήριο, ενώ ταυτόχρονα θα επιταχύνει τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών. Η αποτελεσματική χρήση αυτής της διαδικασίας θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στη μείωση των καταδικαστικών αποφάσεων και στη βελτίωση της εικόνας της χώρας στο διεθνές νομικό πλαίσιο.

Η εκπροσώπηση της Ελλάδας στο ΕΔΔΑ και η συμμόρφωση με τις αποφάσεις του δεν είναι απλώς θέμα τυπικής εκπλήρωσης διεθνών υποχρεώσεων, αλλά θεμελιώδης παράγοντας για την εδραίωση ενός πραγματικού κράτους δικαίου. Η παρουσία και δράση του ΝΣΚ στο πεδίο αυτό είναι καθοριστική για την εικόνα της Ελλάδας ως κράτους που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη νομιμότητα. Παρά τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που υπάρχουν, με τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις και βελτιώσεις, το ΝΣΚ μπορεί να συνεχίσει να διαδραματίζει έναν καίριο ρόλο στην προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και στην ενίσχυση της διεθνούς φήμης της χώρας μας.

Η βελτίωση της λειτουργίας του ΝΣΚ και η ενίσχυση της συνεργασίας του με άλλους δημόσιους φορείς, σε συνδυασμό με μια μακροπρόθεσμη στρατηγική συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, θα συμβάλουν στη διασφάλιση των

ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη διατήρηση της αξιοπιστίας της Ελλάδας ως κράτους δικαίου στην Ευρώπη.

Προτάσεις για το μέλλον

- 1. Ανάπτυξη πλατφόρμας παρακολούθησης των αποφάσεων του ΕΔΔΑ:** Η δημιουργία μιας ψηφιακής πλατφόρμας που θα καταγράφει την πρόοδο στην εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ θα μπορούσε να ενισχύσει τη διαφάνεια και την αποδοτικότητα της συμμόρφωσης. Η πλατφόρμα αυτή θα επιτρέπει την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων φορέων και των πολιτών σχετικά με την υλοποίηση των απαιτούμενων μέτρων.
- 2. Αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης (AI) για την επεξεργασία δεδομένων νομολογίας:** Η χρήση προηγμένων τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, μπορεί να βοηθήσει το ΝΣΚ να αναλύει ταχύτερα και με μεγαλύτερη ακρίβεια τις νομολογίες του ΕΔΔΑ, εντοπίζοντας επαναλαμβανόμενα πρότυπα παραβιάσεων και προτείνοντας προληπτικά μέτρα για την αποτροπή τους.
- 3. Διεύρυνση της διεθνούς συνεργασίας:** Προτείνεται η σύναψη στρατηγικών συνεργασιών με άλλες χώρες-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της εκτέλεσης των αποφάσεων του ΕΔΔΑ. Αυτή η συνεργασία θα μπορούσε να περιλαμβάνει κοινές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και συνέδρια για την προώθηση καινοτόμων λύσεων στη διαχείριση των προσφυγών.
- 4. Δημιουργία ομάδας εργασίας για θέματα συμμόρφωσης:** Η συγκρότηση μιας εξειδικευμένης ομάδας εργασίας που θα αποτελείται από εκπροσώπους του ΝΣΚ, των υπουργείων και ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, η οποία θα παρακολουθεί την εφαρμογή των αποφάσεων του ΕΔΔΑ και θα εισηγείται πρακτικές λύσεις για την επιτάχυνση της συμμόρφωσης.
- 5. Εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού και των επαγγελματιών του δικαίου:** Η ανάπτυξη εκστρατειών ενημέρωσης και εκπαίδευσης σχετικά με τη σημασία του ΕΔΔΑ και των αποφάσεών του θα μπορούσε να συμβάλει στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του κοινού και των επαγγελματιών του δικαίου. Η συμμετοχή των ΜΜΕ, των δικηγορικών συλλόγων και των πανεπιστημίων σε αυτές τις εκστρατείες είναι κρίσιμη για τη δημιουργία μιας

πιο διαφανούς και αποτελεσματικής δικαιοσύνης.

6. **Ενίσχυση της διασύνδεσης του ΝΣΚ με τον Συνήγορο του Πολίτη:** Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και του Συνηγόρου του Πολίτη θα μπορούσε να ενδυναμώσει τη δυνατότητα παρακολούθησης της συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, ειδικά σε τομείς που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων των ευάλωτων ομάδων.
7. **Ενσωμάτωση κριτηρίων συμμόρφωσης στις αξιολογήσεις δημοσίων πολιτικών:** Προτείνεται να ενσωματωθούν κριτήρια που αφορούν τη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ στις αξιολογήσεις των δημοσίων πολιτικών, ειδικά σε τομείς όπως η απονομή δικαιοσύνης και το σωφρονιστικό σύστημα. Η συστηματική παρακολούθηση των πολιτικών αυτών θα μπορούσε να συμβάλει στην αποτροπή μελλοντικών παραβιάσεων.
8. **Δημιουργία θεσμικού πλαισίου για την αποζημίωση θυμάτων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων:** Η σύσταση ενός ταμείου ή άλλου μηχανισμού που θα διασφαλίζει την έγκαιρη αποζημίωση των θυμάτων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε συνδυασμό με την υποχρέωση λήψης διορθωτικών μέτρων, θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση της εικόνας της Ελλάδας στο πλαίσιο της διεθνούς δικαιοσύνης.

Με αυτές τις προτάσεις, το ΝΣΚ και η Ελληνική Δημοκρατία μπορούν να διασφαλίσουν την πλήρη συμμόρφωση με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ και να ενισχύσουν το κράτος δικαίου στην Ελλάδα, βελτιώνοντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των προσφυγών και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

3. «Οι προτεραιότητες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης»

Εισηγήτρια: Μαρία Συρεγγέλα, Μέλος της Επιτροπής

i. Εισαγωγή

Κατά την κοινή συνεδρίαση της Διαρκούς Επιτροπής Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων, της Ειδικής Διαρκούς Επιτροπής Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής σχετικά με την παρακολούθηση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στις 8 Φεβρουαρίου 2024 πραγματοποιήθηκε ενημέρωση των μελών των Επιτροπών, σχετικά με τις προτεραιότητες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης από τον νεοεκλεγέντα Πρόεδρό της, κ. Θεόδωρο Ρουσόπουλο.

ii. Οι προτεραιότητες του νέου προέδρου

Ο πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης ξεκίνησε την ομιλία του δίνοντας χρήσιμες πληροφορίες για την σύσταση, την λειτουργία και τις αρμοδιότητες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης. Ο κ. Ρουσόπουλος αναφέρθηκε στις περίπου 100 συμβάσεις που έχει φτιάξει το Συμβούλιο της Ευρώπης δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στην Σύμβαση για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, την Σύμβαση του Συμβουλίου και την Σύμβαση για την Πρόληψη της Τρομοκρατίας.

Επιπροσθέτως, κατά την τοποθέτησή του δήλωσε πως:

- μία από τις δύο βασικές προτεραιότητες που θέτει είναι η δημιουργία μίας νέας συνθήκης που αφορά την τεχνητή νοημοσύνη και τους κινδύνους που μπορεί να υπάρξουν για την δημοκρατία και δη για την αυτονομία από την αλόγιστη ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης. Υπογράμμισε, επίσης, πως είναι καλοδεχούμενη η τεχνολογική εξέλιξη, αλλά πρέπει να γίνει μία προσπάθεια σε συνεργασία και με τις μεγάλες ιδιωτικές εταιρείες, όχι μόνο με τα κράτη, έτσι ώστε να μην κινδυνεύει η αυτονομία των πολιτών.

- Η δεύτερη πολύ σημαντική προτεραιότητα είναι η δημιουργία όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ορατότητας, για το τι πραγματικά είναι το Συμβούλιο της Ευρώπης και τι κάνει.

Άξια αναφοράς είναι επίσης και τα νούμερα που παρουσίασε ο κ. Θεόδωρος Ρουσόπουλος. Πιο συγκεκριμένα, επεσήμανε πως την τελευταία δεκαετία από 495 ανεκτέλεστες υποθέσεις που είχαμε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχουμε φτάσει, σήμερα, να έχουμε 67 ανεκτέλεστες υποθέσεις.

Ο ίδιος τόνισε πως πρόκειται για μια εξέχουσας σημασίας πρόοδο που έχει σημειώσει η χώρα μας. Παρατήρησε όμως την ύπαρξη 2.450 εκκρεμών υποθέσεων ενώπιον του Δικαστηρίου -δηλαδή του 3,6% του συνόλου των εκκρεμών υποθέσεων που ανέρχεται σε 68.450. Υποθέσεων δηλαδή που οι πολίτες έχουν προσφύγει αλλά το Δικαστήριο δεν έχει ακόμα τη δυνατότητα να ερευνήσει. Αυτό κατατάσσει την Ελλάδα στην 6^η θέση εκκρεμών υποθέσεων χωρίς να είναι όμως κάτι το οποίο έχει να κάνει με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση αλλά αποκλειστικά με την λειτουργία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

iii. Θέματα που τέθηκαν από τους βουλευτές

Κατά την κοινή συνεδρίαση των επιτροπών συζητήθηκαν από τους συμμετέχοντες βουλευτές θέματα που αφορούν:

- Την προάσπιση της ειρήνης με αναφορές στις εξελίξεις στην Ουκρανία και την Μέση Ανατολή, καθώς και την συμπλήρωση 50 χρόνων από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και την κατοχή του 37% του εδάφους της, όπου τονίστηκε πως το έδαφος δεν είναι μόνο κυπριακό, αλλά και ευρωπαϊκό.
- Το κράτος δικαίου στην Ελλάδα με αναφορά στο πρόσφατο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- Την άνοδο ακραίων πολιτικών δυνάμεων στην Ευρώπη και την ανησυχία που αυτή προκαλεί. Ως προς το θέμα αυτό, υπογραμμίστηκε ότι η άνοδος των άκρων είναι αποτέλεσμα του αυξανόμενου λαϊκισμού γεγονός το οποίο συνιστά μεγάλο κίνδυνο για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Την ανάγκη για τακτική ενημέρωση των βουλευτών τόσο από τον πρόεδρο όσο και από και από τις υπόλοιπες υπηρεσίες του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Πιο συγκεκριμένα, ο βουλευτής της ΝΔ, κ. Ευριπίδης Στυλιανίδης μίλησε για τη δημιουργία ενός νέου ευρωπαϊκού αξιακού κώδικα με εθνική πρωτοβουλία που θα συνδυάζει την κληρονομιά της δημοκρατικής παράδοσης με την καινούργια αντίληψη γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ειδικότερα, ο βουλευτής ανέφερε πως το πεδίο της πρόκλησης που η Ελλάδα μπροστά της είναι μεγάλο. Αλλά και πως ως εκπρόσωποι σε αυτόν τον οργανισμό, είναι σημαντικό να μπορέσουμε να προτάξουμε ουσιαστικά ένα νέο αξιακό κώδικα, που θα μας επιτρέψει να συντηρήσουμε αυτά που έχουμε κληρονομήσει από τη δημοκρατική μας παράδοση, αλλά και να αναπτύξουμε μια καινούργια αντίληψη, για δικαιώματα που τώρα εμφανίζονται, ή για κίνδυνους που τώρα πρέπει να εξαφανιστούν.

Όπως εξήγησε αυτή την ευκαιρία θα πρέπει να την αδράξουμε, να στηρίξουμε την προσπάθεια του νέου Προέδρου της Γενικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης και ενδεχομένως, να ενεργοποιήσουμε και ό,τι άλλο έχουμε από πίσω μας ως πολιτεία, τη Δικαιοσύνη μας, τα Υπουργεία, τη διοίκηση, την κοινωνία, για να μπορέσουμε να βγάλουμε μπροστά ζητήματα, τα οποία, θα μας βγάλουν στην πρωτοπορία της πανευρωπαϊκής προσπάθειας.

Παράλληλα, όμως, συνέχισε ο βουλευτής της ΝΔ, έχουμε και μια μοναδική ευκαιρία να αναδείξουμε με πολύ έξυπνο τρόπο, θέματα που άπτονται των εθνικών μας δικαίων και να τα αναδείξουμε σωστά και όχι στρεβλά, όπως κατά το παρελθόν άλλα κράτη επιδίωξαν να κάνουν σε βάρος μας. Λέω ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα. Την ανοιχτή δημοκρατική κοινωνία, πρότυπο, που χτίσαμε τις προηγούμενες δεκαετίες στη Θράκη, που θα πρέπει να την εμφανίζουμε ως μοντέλο προς μίμηση και όχι να απολογούμεθα πολλές φορές, σε στρεβλώσεις και κακοποιημένες καταγγελίες, που γίνονται για λόγους σκοπιμότητας, επιδιώκοντας να εργαλειοποιήσουν την ελληνική μουσουλμανική μειονότητα.

Η βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ, κυρία Ρένα Δούρου τόνισε, μεταξύ άλλων, την ανάγκη λογοδοσίας για τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί στο Ουκρανικό έδαφος και στην ύπαρξη ειρήνης στη βάση του Διεθνούς Δικαίου.

Πιο συγκεκριμένα, η βουλευτής ανέφερε πώς για τον ΣΥΡΙΖΑ είναι εξαιρετικά σημαντικό να υπάρξει λογοδοσία για τα φρικτά εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο έδαφος της Ουκρανίας και ειδικά στο πλαίσιο του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Επιπρόσθετα, όπως είπε η κυρία Δούρου θεωρεί ο ΣΥΡΙΖΑ ότι στόχος της πολυμερούς διπλωματίας και διεθνών οργανισμών, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, είναι η ειρήνη στη βάση του Διεθνούς Δικαίου και απευθυνόμενη στον νεοεκλεγέντα πρόεδρο τον ρώτησε με ποιο τρόπο θα αγωνιστεί σε αυτή την κατεύθυνση;

Επιπρόσθετα διερωτήθηκε τι πρωτοβουλίες σχεδιάζει ειδικά στη σημερινή συγκυρία της παγκόσμιας ανόδου κάθε είδους αναθεωρητισμού, αποδυνάμωσης της δημοκρατίας, φθοράς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, καθώς και τον πολλαπλασιασμό των ένοπλων συγκρούσεων, ως μέσο επίλυσης διαφορών.

Ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, κ. Δημήτρης Μάντζος, υπογράμμισε την υποχρέωση των κομμάτων να στηρίζουν την ελληνική εκπροσώπηση σε Διεθνείς Οργανισμούς ανεξαρτήτως παράταξης. Επεσήμανε την ανάγκη για τακτική ενημέρωση των βουλευτών για το Συμβούλιο της Ευρώπης και εξέφρασε την ανησυχία του για την άνοδο ακραίων πολιτικών δυνάμεων στην Ευρώπη.

Επιπρόσθετα, ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ έκανε αναφορά στις κρίσεις που έχουν ξεσπάσει στην Ουκρανία, στη Μέση Ανατολή και αλλού λέγοντας πως θέτουν πολύ σημαντικές προκλήσεις και κάνουν τη σημασία του Συμβουλίου της Ευρώπης πιο μεγάλη και πιο επιτακτική τελικά την αποστολή του παρά ποτέ.

Όσον αφορά στη Μέση Ανατολή, ο κ. Μάντζος υπογράμμισε ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης, πλάι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, οφείλει και εκείνο να συμβάλει, ώστε να επιστρέψουν τα μέρη στη διαπραγμάτευση την ειρηνευτική, στη βάση της λύσης των δύο κρατών.

Τέλος, ως προς την άνοδο του αυταρχισμού και των ακραίων πολιτικών δυνάμεων στην Ευρώπη ανέφερε πως προκαλεί, ιδιαίτερη ανησυχία το φαινόμενο αυτό και πως πρέπει να παραμείνουμε σε επαγρύπνηση, έναντι κάθε προσπάθειας υπονόμησης της ακεραιότητας των δημοκρατικών μας θεσμών, αλλά και να υποστηρίξουμε την αυξημένη συμμετοχή των πολιτών απέναντι στη συγκέντρωση για την κατάχρηση εξουσίας.

Στην συμπλήρωση 50 χρόνων από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο και την κατοχή του 37% του εδάφους της αναφέρθηκαν κατά την διάρκεια των ομιλιών τους η βουλευτής του ΚΚΕ, κυρία Μαρία Κομνηνάκα, ο βουλευτής της Ελληνικής Λύσης, κ. Αλέξανδρος Ζερβέας και ο βουλευτής της ΝΔ, κ. Γιώργος Σταμάτης.

Η βουλευτής της ΝΔ, κυρία Ντόρα Μπακογιάννη, απαντώντας στον ισχυρισμό του βουλευτή της ΝΙΚΗΣ, κ. Σπυρίδωνα Τσιρώνη, για ανθρώπινα δικαιώματα και Διεθνές Δίκαιο «α λα κάρτ», επέστησε την προσοχή για όσα λέγονται από τους εκπροσώπους του Ελληνικού Κοινοβουλίου αφού αυτά δυνητικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν εις βάρος των εθνικών συμφερόντων.

Στην πραγματική εικόνα για το κράτος δικαίου και την ελευθερία του τύπου στην χώρα μας έκανε ιδιαίτερη αναφορά ο βουλευτής της ΝΔ, κ. Γιάννης Οικονόμου.

iv. Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τον Πρόεδρο

Ο κ. Θεόδωρος Ρουσόπουλος απάντησε σε όλα όσα ανέφεραν οι βουλευτές τονίζοντας ιδιαίτερα πως ο μεγάλος κίνδυνος που καλείται να αντιμετωπίσει η Ευρώπη είναι ο λαϊκισμός που επηρεάζει σημαντικά και τις συνθήκες γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ήπειρο. Συγκεκριμένα ο κ. Ρουσόπουλος ανέφερε:

«Πρέπει να παραμείνουμε σε επαγρύπνηση, έναντι κάθε προσπάθειας υπονόμησης της ακεραιότητας των δημοκρατικών μας θεσμών. Να υποστηρίξουμε την αυξημένη συμμετοχή των πολιτών απέναντι στη συγκέντρωση για την κατάχρηση εξουσίας.

Το μάθημα της Ευρώπης, το ιστορικό μάθημα της Ευρώπης, το οποίο διδάσκεται στο Στρασβούργο, μια πόλη ακριβώς στο μεταίχμιο των μεγάλων πολέμων του προηγούμενου αιώνα, είναι διδακτικό για όλους. Και στους επόμενους αιώνες, θα πρέπει όλοι από το μάθημα της Ευρώπης, να εμπνεόμαστε ότι οι αρχές της δημοκρατίας είναι η μόνη οδός και η μόνη ασφαλής εγγύηση για το μέλλον.»

- **Για το κράτος δικαίου**

Οι χώρες που είναι υπό επιτήρηση, «υπό monitoring», όπως είναι ο όρος που χρησιμοποιούμε, ανέφερε ο κύριος Ρουσόπουλος είναι πολλές και είναι και χώρες μεγάλες και η δική μας και η Γαλλία και η Ολλανδία και το Λιχτενστάιν. Είναι χώρες που ακριβώς, επειδή υποχρεούνται να τηρούν και το παραμικρό δικαίωμα, κάποια στιγμή που θα κάνουν ένα λαθάκι που θα κριθεί ότι κάνουν μικρό ή μεγάλο, συνήθως είναι κάποιο πιο μεγάλο ή είναι ένα μικρό. Βεβαίως θα μπουν υπό την επιτήρηση αυτή του Συμβουλίου και θα έχουμε εκθέσεις από τις αρμόδιες Επιτροπές.

- **Περί ορατότητας της Συνέλευσης**

Για την ορατότητα πρέπει να γίνουν πάρα πολλά τόνισε ο κ. Ρουσόπουλος και πληροφόρησε τους βουλευτές πώς πριν τη συνεδρίαση είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει με τον Πρόεδρο της Βουλής τον κύριο Τασούλα με τον οποίο έχουμε ήδη κάποιες ιδέες, με τις οποίες μπορούμε να δώσουμε ορατότητα στο ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης κλείνει 75 χρόνια, η δική μας δημοκρατία 50 χρόνια και πώς ταυτίζονται αυτά τα δύο.

- **Ο Πρόεδρος οφείλει να μην εκφράζει προσωπική άποψη**

Τέλος, ο κ. Ρουσόπουλος απευθυνόμενος στους βουλευτές που έθεσαν ερωτήματα και προβληματισμούς δήλωσε πως ο Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης, εν αντιθέσει με τους προέδρους, μάλλον, όλων των άλλων Κοινοβουλίων, ενώ έχει τεράστια ελευθερία κινήσεων, δεν διατυπώνει προσωπική άποψη. «Δεν είναι υπεκφυγή για να μην απαντήσω σε ερωτήματα», είπε, γιατί απάντησε, λέγοντας ότι ήδη σε θέματα σαν αυτά που εθίγησαν, ως βουλευτής, στο παρελθόν έχει τοποθετηθεί δημοσίως.

Ωστόσο, όπως είπε, οι προσωπικές του απόψεις τυχαίνει να είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό ταυτισμένες με αυτό που το Συμβούλιο της Ευρώπης ονομάζει «δημοκρατικά δικαιώματα» είτε πρόκειται για τις μειονότητες είτε για τους ανθρώπους εκείνους οι οποίοι θεωρούν ότι αδικούνται μέσα στο πλαίσιο της χώρας τους, παρότι, μπορεί να αποτελούν πλειονότητα.

Και έκλεισε την τοποθέτησή του λέγοντας πως **δεν προτίθεται σε καμία περίπτωση να κάνει τα στραβά μάτια για τίποτε και τόνισε στους βουλευτές πως η εκλογή στο πρόσωπό του είναι μια εκλογή και για την αξιοπιστία της Ελλάδας. Είναι μια αναγνώριση ότι η χώρα που γέννησε τη Δημοκρατία παραμένει πιστή στα δημοκρατικά ιδεώδη. Δεν είναι δηλαδή, μια χώρα η οποία τα έχει παραμελήσει, τα παραβιάζει και είναι προς καταδίκη.**

Από εκεί και πέρα, όπως είπε, η έρευνα, είναι ευπρόσδεκτη, είναι καλοδεχούμενη και πρέπει να γίνεται, διότι μέσα από την έρευνα είναι που **μπορείς να αποδείξεις πραγματικά τι ισχύει και τι δεν ισχύει και αν είσαι ένα δικαίω, δεν έχεις να φοβηθείς απολύτως τίποτα.** Η εκλογή μου είναι μία ακόμη απόδειξη για το ότι, αυτή η αρχαία δημοκρατία τηρεί τους βασικούς κανόνες ακόμα και αν υπάρχουν κάποια στιγμή προβλήματα που όμως πρέπει να είμαστε ανοιχτοί να τα ακούσουμε και να τα αντιμετωπίσουμε.

v. Συμπεράσματα από τη συνεδρίαση

Το Συμβούλιο της Ευρώπης καλείται να διαχειριστεί μια καινούργια Διεθνή πραγματικότητα όπου υποκείμενα Διεθνούς Δικαίου, δεν είναι μόνο τα κράτη όπως γινόταν παλαιότερα, από το 1949 και μετά, που στήθηκε Οργανισμός, αλλά είναι και οργανώσεις, είναι μη κυβερνητικές οργανώσεις, ομάδες προσώπων, ακόμα και τα ίδια τα φυσικά πρόσωπα.

Ειδικότερα, οι προκλήσεις που πρέπει να διαχειριστεί το Συμβούλιο το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα είναι:

- Η τεχνητή νοημοσύνη η οποία αλλάζει τα δεδομένα του νομικού μας πολιτισμού και του τρόπου αντιμετώπισης των κινδύνων.
- Οι περιφερειακές συγκρούσεις που έχουν πυκνώσει τα τελευταία χρόνια και στον ευρωπαϊκό χώρο και σε συνδυασμό και με την κλιματική αλλαγή έχουν οδηγήσει σε μαζικές μετακινήσεις πληθυσμών.
- Η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των νεότευκτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως είναι αυτό της ισότητας στην πρόσβαση στην κοινωνία της πληροφορίας και πολλά άλλα.

Έναντι αυτών των παγκόσμιων απειλών πρέπει να διαγνωστεί έγκαιρα το πού βρίσκονται οι παγκόσμιες ευκαιρίες, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν οι απειλές που προκύπτουν και με απαιτούμενο την ενίσχυση των διεθνών συνεργασιών. Σε αυτές τις προκλήσεις μπροστά έγινε κοινώς αποδεκτό από τα μέλη των επιτροπών ανεξαρτήτως παράταξης, η ανάγκη η Ελλάδα να κατέχει ηγετικό ρόλο.

B. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΚΑΤΑ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ

1. «Η σημερινή κατάσταση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφορικά με την Ελλάδα»³

Εισηγήτρια: Ελένη Καραγεωργοπούλου, Μέλος της Επιτροπής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Επί της από 26/2/2024 συνεδρίασης με θέμα ημερήσιας διάταξης: «Η σημερινή κατάσταση της Νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφορικά με την Ελλάδα»

Ο ακαδημαϊκός (καθηγητής της Νομικής Σχολής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης) κ. Ιωάννης Κτιστάκης τοποθετήθηκε επί του θέματος ημερήσιας διάταξης μετά από εισαγωγή του Προέδρου της Επιτροπής κ. Λάζαρου Τσαβδαρίδη που επεσήμανε ότι η εικόνα της χώρας μας εμφανίζει βελτίωση ως προς επιδόσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα με αναφορά σε δείκτες μείωσης του αριθμού ανεκτέλεστων αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Ο κ. Κτιστάκης μεταξύ άλλων, ενημέρωσε την Επιτροπή ότι σήμερα εκκρεμούν 2.500 προσφυγές κατά της Ελλάδας, πολύ περισσότερες από τα 2 προηγούμενα έτη. Από αυτές, πλέον του μισού και κατά προσέγγιση, 53% αφορούν στις συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας. Παρατηρείται μείωση της ποσόστωσης για τις συνθήκες κράτησης συγκριτικά με το παρελθόν. Από τις υπόλοιπες, δηλ. 47%, οι προσφυγές αφορούν σε όλα σχεδόν τα άρθρα της ΕΣΔΑ με ειδική έμφαση τη μη συμμόρφωση της ελληνικής διοίκησης με τις δικαστικές αποφάσεις Διοικητικών Δικαστηρίων της χώρας (ΣΤΕ), την αστυνομική βία, την ελευθερία έκφρασης και τα περιουσιακά δικαιώματα.

Σε ό,τι αφορά τις καταδίκες, η Ελλάδα έχει 985 καταδικαστικές αποφάσεις που έχουν κριθεί τελεσίδικα από το έτος 1991. Οι περισσότερες αφορούν στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Πάνω από 185 καταδικαστικές αποφάσεις αφορούν στις συνθήκες κράτησης στα ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα.

Αναφορικά με τις εκκρεμότητες, ο κ. Κτιστάκης, επεσήμανε ότι η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, είναι επιφορτισμένη να επιτηρεί την εκτέλεση των καταδικαστικών αποφάσεων. Κατά την άποψή του, ο λόγος που πέντε κατηγορίες αποφάσεων παραμένουν

³ Η παρούσα εισήγηση δεν έγινε αποδεκτή από την πλειοψηφία των Μελών της Επιτροπής.

ανεκτέλεστες έγκειται στην ανάγκη νομοθέτησης και μεταβολής της Νομολογίας. Οι κατηγορίες αυτές αφορούν στα εξής : 1. Συνθήκες κράτησης, 2. Συμπεριφορά αστυνομικών οργάνων (κυρίως ατιμωρησία), 3. Σωματεία Θράκης, 4. Μη συμμόρφωση της Ελληνικής Διοίκησης (ήτοι, Ο.Τ.Α., α΄ και β΄ βαθμού και Υπουργεία) με αποφάσεις διοικητικών δικαστηρίων κυρίως. 5. Συνθήκες κράτησης μεταναστών.

Σε αυτές τις θεματικές ενότητες η Ελλάδα βρίσκεται υπό αυξημένη επιτήρηση. Το γεγονός ότι για συγκεκριμένους λόγους δεν εκτελούνται οι καταδικαστικές αποφάσεις, επισείει ως συνέπεια την αύξηση των εκκρεμών προσφυγών.

Γίνεται προσπάθεια επιτάχυνσης της Δικαιοσύνης και δημιουργίας μηχανισμού ταχύτερης κίνησης των διαδικασιών και σε αυτό έχει συμβάλει και ο ίδιος με τη συμμετοχή του σε δικαστικές συνθέσεις υποθέσεων, όπου εξήρε αφενός την προσπάθεια συνδρομής του έργου των δικαστών από νομικούς συνεργάτες, αφετέρου την ανάγκη εκδίκασης υποθέσεων από μονομελείς συνθέσεις.

Καταληκτικά: Θεωρεί σημαντική τη συμβολή του ΕΔΔΑ στο ζήτημα επαναλειουργίας κράτους δικαίου στην Πολωνία με επίδραση θετική στην προστασία των Πολωνών δικαστών και ενημέρωσε την Επιτροπή για τη διαμόρφωση νομολογίας στα ζητήματα κλιματικής αλλαγής που βρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται με ενδιαφέρον σε μεγαλύτερη κλίμακα.

Από σχετική ερώτηση της κ. Ντόρας Μπακογιάννη, για τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο με παράδειγμα τις προσφυγές μεταναστών, ο εισηγητής δήλωσε ότι γίνεται χρήση ως έναν βαθμό στις απλές και επαναλαμβανόμενες υποθέσεις αλλά κάτι τέτοιο δεν νοείται στην περίπτωση πρόσβασης στη δικαιοσύνη ή στο δικαίωμα των προσώπων αυτών σε δίκαιη δίκη, διότι ένας από τους λόγους είναι ότι τα πραγματικά περιστατικά διαφέρουν.

Ο κ. Κτιστάκης αναφέρθηκε σε απάντηση επί σχετικού ερωτήματος (κ. Χαράλαμπου Αθανασίου) στα ζητήματα πολιτικών για τους μετανάστες και τις μεταναστευτικές ροές. Αυτές κρίνονται δήλωσε από το Δικαστήριο του Λουξεμβούργου. Το ΕΔΔΑ είναι μία άλλη έννομη τάξη.

Ο κ. Μάντζος επεσήμανε την ανησυχία που απορρέει από τη διαπίστωση ότι είμαστε στις πέντε πρώτες χώρες όσον αφορά στις εκκρεμείς υποθέσεις και ότι η χώρα μας στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ολιγωρεί. Εστίασε στον τομέα της μετανάστευσης και του σωφρονιστικού συστήματος και έθεσε το

ερώτημα αν τα ληφθέντα μέτρα από τη χώρα μας είναι επαρκή. Ειδικά υπογράμμισε ζητήματα αποζημιώσεων από δικαίωση προσφυγών στο ΕΔΔΑ ειδικά σε ό,τι έχει να κάνει με το σωφρονιστικό σύστημα και εύστοχα παρατήρησε ότι η ελληνική Κυβέρνηση ψήφισε την αυστηροποίηση των μέτρων και την έκταση περισσότερων στερητικών της ελευθερίας ποινών με το πρόσφατο νομοθέτημα με αρ. 5090/2024 στο κράτος μας, που ενώ δεν τηρεί ούτε το ελάχιστο όριο αξιοπρεπούς διαβίωσης κρατούμενου σε χώρο κατ' ελάχιστο έκτασης τριών τετραγωνικών μέτρων, θα κληθεί να υποδεχθεί περισσότερους κρατούμενους στα υφιστάμενα καταστήματα.

Πρόταση εφικτή (διά του κ. Μάντζου σε επίρρωση όσων είπε ο κ. Κτιστάκης): **βελτίωση / τροποποίηση του ν. 3068/2002 για την εφαρμογή εθνικών αποφάσεων χωρίς τη μεσολάβηση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.**

Η παρέμβασή μου της γράφουσας / εισηγήτριας αφορούσε σε 3 θέματα: 1. Ερώτημα ως προς την περίπτωση αντιμετώπισης από το ΕΔΔΑ υπόθεσης υπόθαλψης πολιτικών προσώπων και κρατικών υπαλλήλων για πράξεις και παραλείψεις που οδήγησαν σε έγκλημα τέλεσης ανθρωποκτονίας με ενδεχόμενο δόλο όπως συνέβη στο έγκλημα των Τεμπών. 2. Διαπίστωση ως προς τη συνεχή παραβίαση αποφάσεων του ΣτΕ στην περίπτωση ρύπανσης της λεκάνης απορροής του Ασωπού ποταμού στον Ωρωπό της Ανατολικής Αττικής και 3. Ερώτημα αν υπάρχει καταδικαστική απόφαση σε βάρος της χώρας μας για την παραβίαση των συστάσεων της ανεξάρτητης αρχής της GREVIO που επιβλέπει την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Ο κ. Κτιστάκης απάντησε πως μία φορά έχει εφαρμοστεί η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης σε υπόθεση κατά της Ελλάδας, δύο εβδομάδες πριν την ημέρα της συνεδρίασής μας δηλ. την 26^η/2/2024.

Η κ. Κομνηνάκα έθεσε ερώτημα αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης μεταναστών σε κέντρα κράτησης (παραδείγμα Σάμου), κατά πόσο τηρούνται οι ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Επίσης, έθιξε το ζήτημα της δικαστικής απέλασης, μετά την ψήφιση του νέου νόμου 5090/24.

Ο κ. Κτιστάκης απάντησε ότι τα κέντρα κράτησης ελέγχονται από το Δικαστήριο του Λουξεμβούργου και οι κανόνες δικαστικής απέλασης στην Ιταλία αποτελούν περιεχόμενο υπόθεσης που απασχολεί το ΕΔΔΑ. Δήλωσε ότι υφίσταται πλούσια νομολογία για τα ζητήματα αυτά και σε ελληνικές υποθέσεις.

ΘΕΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Οι περισσότερες καταδικαστικές αποφάσεις σε βάρος της Ελλάδας αφορούν στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και πάνω από 185 καταδικαστικές αποφάσεις αφορούν στις συνθήκες κράτησης στα ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα. Η μη εκτέλεσή τους επισείει ως συνέπεια την αύξηση των εκκρεμών προσφυγών. Αυστηρή επιτήρηση της χώρας μας που βρίσκεται στις πρώτες 5 χώρες σε αριθμό εκκρεμών προσφυγών.
- Επιτάχυνση της Δικαιοσύνης στο ΕΔΔΑ, αλλά όχι με ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ, λόγω εξατομικευμένων υποθέσεων, στις οποίες τα πραγματικά περιστατικά διαφέρουν.
- Δημιουργία μηχανισμού ταχύτερης κίνησης των υποθέσεων του ΕΔΔΑ, με τη συνδρομή του έργου των δικαστών από νομικούς συνεργάτες και την εκδίκαση υποθέσεων από μονομελείς συνθέσεις, κατά τον κ. Κτιστάκι.
- Απαράδεκτες συνθήκες κράτησης στα ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα.
- Βελτίωση / τροποποίηση του ν. 3068/2002 για την εφαρμογή εθνικών αποφάσεων χωρίς τη μεσολάβηση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.
- Προβληματισμός από την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 5090/2024, σε ό,τι αφορά την αύξηση κρατουμένων στα σωφρονιστικά καταστήματα και προβληματισμός ως προς τις δικαστικές απελάσεις υπό τις νέες ρυθμίσεις στον ίδιο νόμο.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σε ζητήματα δικαιωμάτων κρατουμένων - οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων - οι ελληνικές αρχές παραβίασαν τα δικαιώματα στην υγεία και τη μη διάκριση λόγω των επιπτώσεων των μέτρων λιτότητας που θεσπίστηκαν μετά την οικονομική κρίση-, σε υποθέσεις βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών (σύμφωνα με έκθεση του Μεσογειακού Ινστιτούτου Ερευνητικού Ρεπορτάζ που δημοσιεύτηκε τον περασμένο Μάρτιο, **η Ελλάδα κατέγραψε την υψηλότερη ετήσια αύξηση στις αναφερόμενες γυναικοκτονίες μεταξύ 20 ευρωπαϊκών χωρών κατά τη διάρκεια της πανδημίας -με αύξηση 187.5% σε έναν χρόνο από το 2020 στο 2021)-** επιθέσεων στην κοινωνία των πολιτών (μη κυβερνητική ομάδα που αξιολογεί τις

ελευθερίες του πολίτη παγκοσμίως, υποβάθμισε τον αστικό χώρο στην Ελλάδα από «στενό» σε «εμποδίστηκε» λόγω «της επανειλημμένης στόχευσης της κοινωνίας των πολιτών και των ακτιβιστών που εργάζονται με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο), τις δυσανάλογες απαντήσεις σε διαμαρτυρίες και τη συνεχή νομική παρενόχληση και παρακολούθηση δημοσιογράφων), -διακρίσεων,- ρατσισμού και μισαλλοδοξίας,- -ελευθερίας της έκφρασης, -ελευθερίας των media (είμαστε τελευταίοι σε έκθεση των Reporters Without Borders που δημοσιεύτηκε το 2023) - ελευθερίας συνάθροισης (ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ενώσεων Νοσοκομειακών Ιατρών Ελλάδας παραπέμφθηκε σε δίκη, αφού κατηγορήθηκε βάσει ενός αμφιλεγόμενου νόμου για τις δημόσιες υπαίθριες συνελεύσεις για φερόμενη ανυποταξία και παρεμπόδιση της κυκλοφορίας, κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας εργαζομένων στον τομέα της υγείας τον Σεπτέμβριο του 2020), -δικαιώματος στην ιδιωτικότητα, - υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για την κατάσταση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατήγγειλε την ποινικοποίηση της ανθρωπιστικής βοήθειας και τις επαχθείς απαιτήσεις εγγραφής που επιβάλλονται σε οργανώσεις που εργάζονται σε αυτόν τον τομέα) και -απωθήσεων και άλλων καταχρήσεων, κατά προσφύγων και μεταναστών στην στεριά και τη θάλασσα: Η χώρα μας κρατά μια από τις τελευταίες θέσεις, στη λίστα των δυτικοευρωπαϊκών χωρών ως προς τη συμμόρφωση των κρατών στις καταδικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Καμία αλλαγή δεν επήλθε μετά τις καταδικαστικές αυτές αποφάσεις. Όσον αφορά στις υποθέσεις: -Συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα, -συμπεριφορά των αστυνομικών οργάνων, -ζητήματα των μειονοτικών σωματείων, -ελευθερία έκφρασης -εκτέλεση των αποφάσεων των εθνικών διοικητικών δικαστηρίων, του Συμβουλίου της Επικρατείας και των κατώτερων διοικητικών δικαστηρίων με τα οποία δεν συμμορφώνεται η διοίκηση και -συνθήκες κράτησης των μεταναστών, **υποθέσεις για τις οποίες έχει καταδικασθεί πολλάκις η Ελλάδα και στις οποίες είχε αναφερθεί το 2022 ο κ. Κτιστάκης, επίσης ουδέν έχει αλλάξει έως και σήμερα.**

Αντίθετα, αγωγές σλαπ, φίμωση κάθε αντιτιθέμενης φωνής στο κυρίαρχο "αφήγημα" (που είναι βέβαια το "αφήγημα" της κυρίαρχης τάξης, ήτοι μίας δράκας πολιτικού προσωπικού και οικονομικών ολιγαρχών), το πνίξιμο των μεταναστών, οι κακοποιήσεις ή και οι δολοφονίες πολιτών από τα υποτιθέμενα όργανα προστασίας τους, οι παρακολουθήσεις απλών ιδιωτών αλλά και αξιωματούχων της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας, **ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ.**

Είναι ο πυρήνας που διατρέχει τα τελευταία ιδίως χρόνια όλη την ραχοκοκαλιά των νομοθετημάτων, του τρόπου θέσπισής τους, του τρόπου εφαρμογής τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ-ιδεολογικό πρόταγμα της κυβέρνησης, που πριμοδοτείται με τις αήθεις χρηματοδοτήσεις, την κακή νομοθέτηση, με την καταγιγιστική τροποποίηση διατάξεων ουσιαστικού, φορολογικού, πολεοδομικού δικαίου, με την τερατώδη μετατροπή του "οικείου" σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο πεδίο άσκησης των δικαστικών αρμοδιοτήτων, των περιουσιακών δικαιωμάτων των πολιτών, κάθε εν γένει έκφανσης ανθρώπινης δραστηριότητας.

Επειδή -ως γνωστόν- ΟΛΑ ΣΥΝΕΧΟΝΤΑΙ μεταξύ τους, μπορούν να διορθωθούν μόνο ως ενιαίο σύνολο, με μέτρο τον άνθρωπο.

Όχι με γνώμονα τη διαιώνιση της εξουσίας μίας ομάδας ανθρώπων, του πολλαπλασιασμού των κερδών των ολίγων, την τρομοκράτηση των πολλών με όπλο τους ισχνούς μισθούς, το εκούσια ανεξέλεγκτο των τραπεζών και των funds, την απαξία των δασκάλων μας και του δημοσίου χαρακτήρα των ΑΕΙ, καθώς και του υγειονομικού προσωπικού στο δημόσιο σύστημα Υγείας.

Όχι στη βάση μιας τιμωρητικής και όχι "αναμορφωτικής" δικαιοσύνης, ακόμη και για ανήλικους παραβάτες.

2. «*Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε σχέση με τη νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων*»⁴

Εισηγητής: Ιωάννης Κόντης, Μέλος της Επιτροπής

Εισαγωγή

Η ανάλυση της σχέσης μεταξύ της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και των ελληνικών δικαστηρίων είναι ζήτημα ιδιαίτερα κρίσιμο για τους Έλληνες πολίτες. Στο πλαίσιο αυτό, η ελληνική δικαιοσύνη έχει δεχθεί ισχυρές πιέσεις να ευθυγραμμιστεί με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ, κάτι που επιδρά στην καθημερινότητα των πολιτών μας. Ωστόσο, αυτή η συμμόρφωση δεν πρέπει να οδηγεί στην υπονόμευση της ανεξαρτησίας της ελληνικής δικαιοσύνης και της εθνικής μας κυριαρχίας. Παράλληλα, πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση στα δικαιώματα των πολιτών, ειδικά όταν αυτά συνδέονται με βασικά ζητήματα όπως η ιδιοκτησία, η δικαιοσύνη, οι φυλακές και η αξιοπρέπεια της διαβίωσης.

A. Η Σημασία της Ανεξάρτητης Ελληνικής Δικαιοσύνης

Η δικαιοσύνη σε κάθε δημοκρατικό κράτος οφείλει να είναι ανεξάρτητη από εξωτερικές και πολιτικές πιέσεις. Αυτό αποτελεί τον θεμέλιο λίθο κάθε κράτους δικαίου. Δυστυχώς, βλέπουμε ότι η πίεση από το ΕΔΔΑ συχνά υπαγορεύει αλλαγές στη νομολογία και τη νομοθεσία μας, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συγκρούσεις μεταξύ της ελληνικής δικαιοσύνης και των διεθνών αποφάσεων.

Πολιτικές και Διεθνείς Επιρροές στη Δικαιοσύνη:

3. **Πολιτική Ανεξαρτησία:** Η ελληνική δικαιοσύνη, για να μπορεί να επιτελέσει το έργο της με αντικειμενικότητα και δικαιοσύνη, πρέπει να λειτουργεί ανεξάρτητα από τις πολιτικές παρεμβάσεις και πιέσεις. Η ανάμειξη της πολιτικής εξουσίας στην επιλογή των ανώτατων δικαστικών λειτουργών υπονομεύει τη διαφάνεια και την εμπιστοσύνη των πολιτών στη δικαιοσύνη. Εάν η επιλογή των ανώτατων δικαστών εξαρτάται από τις κυβερνητικές αποφάσεις, υπάρχει κίνδυνος αυτοί οι δικαστές να λαμβάνουν αποφάσεις με βάση πολιτικές σκοπιμότητες αντί για το εθνικό συμφέρον και τη νομική δικαιοσύνη.

⁴ Η παρούσα εισήγηση δεν έγινε αποδεκτή από την πλειοψηφία των Μελών της Επιτροπής.

2. **Εξωτερικές Διεθνείς Παρεμβάσεις:** Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ, παρά το γεγονός ότι προστατεύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα, ενέχουν τον κίνδυνο να οδηγήσουν σε υπερβολική εξάρτηση της ελληνικής δικαιοσύνης από εξωτερικούς παράγοντες. Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της εθνικής κυριαρχίας και την προστασία των πολιτών από άκριτες επιρροές που δεν λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και συνθήκες της χώρας μας.

Κριτική στις Συμμορφώσεις προς το ΕΔΔΑ:

- Αν και οι διεθνείς δεσμεύσεις της Ελλάδας είναι σημαντικές, η ελληνική δικαιοσύνη πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προσαρμόζει την εφαρμογή των διεθνών κανόνων στα ελληνικά δεδομένα, χωρίς να παραβλέπει τις εγχώριες κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.
- Είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι η συμμόρφωση με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ πρέπει να είναι σταδιακή και προσαρμοσμένη στις εσωτερικές ανάγκες της χώρας, ώστε να μην οδηγεί σε άδικες ή υπερβολικές επιβαρύνσεις για τους Έλληνες πολίτες.

Β. Σημαντικά Θέματα που Αφορούν τους Έλληνες Πολίτες

Η επιρροή της νομολογίας του ΕΔΔΑ σε καίρια ζητήματα που αφορούν τους πολίτες, όπως το δικαίωμα στην ιδιοκτησία, το δικαίωμα στη δίκαιη δίκη, αλλά και οι συνθήκες στις φυλακές, είναι μείζονος σημασίας. Η προάσπιση αυτών των δικαιωμάτων πρέπει να είναι πρωταρχικός στόχος της ελληνικής δικαιοσύνης, αλλά πάντα στο πλαίσιο της ανεξαρτησίας και της εθνικής κυριαρχίας.

1. Το Δικαίωμα στην Ιδιοκτησία και οι Επιπτώσεις για τους Πολίτες

Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία είναι θεμελιώδες δικαίωμα για κάθε πολίτη και έχει μεγάλη ιστορική και κοινωνική σημασία στην Ελλάδα. Οι πολίτες, ιδίως οι ιδιοκτήτες γης και ακινήτων, έχουν πολλές φορές βρεθεί στο στόχαστρο λόγω των αποφάσεων του ΕΔΔΑ που αφορούν ζητήματα όπως οι απαλλοτριώσεις και οι περιορισμοί στη χρήση ιδιοκτησίας.

Παραδείγματα Συγκρούσεων:

- **Απαλλοτριώσεις και Καθυστέρηση στην Αποζημίωση:** Υποθέσεις όπως εκείνες των ξενοδοχείων στην Κρήτη ή η υπόθεση Μαραθονησίου, όπου το κράτος προχώρησε σε απαλλοτριώσεις χωρίς να παρέχει την απαραίτητη αποζημίωση, καταδεικνύουν την ανάγκη για ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος στην ιδιοκτησία και του δημοσίου συμφέροντος. Το ΕΔΔΑ έχει πιέσει για αποζημιώσεις, όμως η διατήρηση της εθνικής κυριαρχίας απαιτεί από την ελληνική δικαιοσύνη να προστατεύει και το κοινό καλό, όπως η διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, χωρίς να επιβαρύνει άσκοπα το κράτος.
- **Περιορισμοί Δόμησης:** Οι περιορισμοί που επιβάλλονται σε ιδιοκτήτες λόγω περιβαλλοντικών ή αρχαιολογικών ζητημάτων έχουν κριθεί ως παραβιάσεις από το ΕΔΔΑ, με αποτέλεσμα να απαιτούνται αποζημιώσεις. Αν και η προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι υψίστης σημασίας, η συνεχής επιβολή αποζημιώσεων για περιορισμούς δόμησης επιβαρύνει το ελληνικό κράτος και απαιτείται πιο ισορροπημένη αντιμετώπιση.

2. Η Δίκαιη Δίκη και η Καθυστέρηση της Απονομής Δικαιοσύνης

Η Ελλάδα έχει δεχθεί πολλές καταδικαστικές αποφάσεις από το ΕΔΔΑ για παραβιάσεις του δικαιώματος στην ταχεία απονομή δικαιοσύνης. Οι καθυστερήσεις στην έκδοση αποφάσεων είναι μακροχρόνιο πρόβλημα στη χώρα μας και επηρεάζουν σοβαρά την καθημερινότητα των πολιτών.

Ειδικά Θέματα:

- **Καθυστέρηση στην Έκδοση Δικαστικών Αποφάσεων:** Οι καθυστερήσεις προκαλούν τεράστια ανασφάλεια στους πολίτες που αναζητούν δικαιοσύνη. Όταν μια υπόθεση διαρκεί πολλά χρόνια, οι πολίτες χάνουν την εμπιστοσύνη τους στο δικαστικό σύστημα. Το ΕΔΔΑ έχει επιβάλει πολλές φορές την ανάγκη για ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης, κάτι που είναι προς το συμφέρον των πολιτών.
- **Προδικαστικά Δικαιώματα:** Οι πολίτες πρέπει να έχουν πρόσβαση σε δικαστικές διαδικασίες χωρίς εμπόδια, και αυτό περιλαμβάνει την έγκαιρη ακρόαση και δίκαιη διαδικασία. Η ελληνική δικαιοσύνη πρέπει να επιταχύνει

τις διαδικασίες της, αλλά με τρόπο που να μην θίγεται η ποιότητα των αποφάσεων.

- **Θρησκευτικές Ελευθερίες και Εκπαίδευση:** Το ΕΔΔΑ έχει επιβάλει αλλαγές στις πολιτικές σχετικά με τη θρησκευτική εκπαίδευση και την ανεξαρτησία των θρησκευτικών μειονοτήτων στην Ελλάδα. Οι παρεμβάσεις αυτές, παρά το γεγονός ότι προάγουν την ανεκτικότητα και την ισότητα, συχνά έρχονται σε σύγκρουση με τις βαθιά ριζωμένες θρησκευτικές παραδόσεις και την ταυτότητα της χώρας μας ως χριστιανικό ορθόδοξο κράτος και θα πρέπει να μην υπερβαίνουν τα όρια της Ελληνικής κοινωνίας η οποία επι το πλείστον διέπεται από Χριστιανικές αρχές.

Νομολογία του ΕΔΔΑ και Συγκρούσεις με την Εθνική Νομοθεσία: Τα Δικαιώματα των ΑμεΑ

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, όπως ερμηνεύεται από το ΕΔΔΑ, έχει καταδικάσει κράτη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, για παραβιάσεις των δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία. Η σύμβαση απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι όλοι οι πολίτες έχουν ίσα δικαιώματα και προστατεύονται από διακρίσεις. Ωστόσο, στην πράξη, τα δικαιώματα των ΑμεΑ συχνά παραβλέπονται ή υποβαθμίζονται.

1. Η Παράλειψη της Πολιτείας να Εφαρμόσει τα Δικαιώματα των ΑμεΑ

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει υπογράψει τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (CRPD) και είναι υποχρεωμένη να διασφαλίζει ίσα δικαιώματα στους πολίτες με αναπηρία, υπάρχουν πολλές περιπτώσεις όπου τα δικαιώματα αυτά παραβιάζονται.

Παραδείγματα Συστημικών Παραλείψεων:

- **Πρόσβαση στην Εκπαίδευση:** Στην Ελλάδα, πολλοί μαθητές με αναπηρία αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης στην εκπαίδευση λόγω έλλειψης κατάλληλων δομών, εξειδικευμένων καθηγητών και υποστηρικτικών υπηρεσιών. Η Πολιτεία δεν έχει κατορθώσει να εφαρμόσει πλήρως τα δικαιώματα των ΑμεΑ στην εκπαίδευση, αφήνοντας πολλούς μαθητές χωρίς την απαραίτητη υποστήριξη και δημιουργώντας ανισότητες στην πρόσβαση στη γνώση.

- **Προσβασιμότητα σε Δημόσιους Χώρους:** Παρά τη νομοθεσία που απαιτεί προσβασιμότητα σε δημόσιους χώρους, οι άνθρωποι με κινητικά προβλήματα συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην πρόσβαση σε δημόσια κτίρια, μεταφορές και υποδομές. Αυτές οι παραλείψεις οδηγούν σε κοινωνικό αποκλεισμό και παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία της κίνησης, που κατοχυρώνεται τόσο στο Σύνταγμα όσο και στις διεθνείς συμβάσεις που έχει υπογράψει η Ελλάδα.
- **Υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας:** Τα ΑμεΑ αντιμετωπίζουν επίσης σοβαρές δυσκολίες στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας, εξαιτίας ελλείψεων στις υποδομές και την έλλειψη εξειδικευμένων υπηρεσιών φροντίδας. Η έλλειψη αυτών των υπηρεσιών οδηγεί σε παραβίαση του δικαιώματος στην αξιοπρεπή διαβίωση και στην υγειονομική φροντίδα.

2. Ευθύνη της Πολιτείας για τις Παραβιάσεις των Δικαιωμάτων των ΑμεΑ

Η πολιτεία έχει την υποχρέωση να διασφαλίσει ότι τα ΑμεΑ απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα και προστασία από διακρίσεις, όπως απαιτείται από το ελληνικό Σύνταγμα και τις διεθνείς συμβάσεις. Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των ΑμεΑ στην Ελλάδα, είτε πρόκειται για πρόσβαση στην εκπαίδευση, τη δημόσια ζωή ή την υγειονομική περίθαλψη, υπονομεύουν την αξιοπιστία της Πολιτείας και καταδεικνύουν την αποτυχία συμμόρφωσης με τις διεθνείς υποχρεώσεις της.

Η Νομολογία του ΕΔΔΑ και τα Δικαιώματα των ΑμεΑ: Το ΕΔΔΑ έχει ασκήσει πίεση στην Ελλάδα και σε άλλα κράτη μέλη να βελτιώσουν την εφαρμογή των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, υποστηρίζοντας ότι τα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν την ισότητα και την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Παρ' όλα αυτά, η συμμόρφωση της Ελλάδας σε αυτό τον τομέα είναι περιορισμένη και επιφανειακή.

Η ελληνική δικαιοσύνη πρέπει να προχωρήσει σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις και να πιέσει την Πολιτεία να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της έναντι των ΑμεΑ. Δεν πρέπει να περιμένουμε τις διεθνείς παρεμβάσεις για να προστατεύσουμε τους πολίτες μας, αλλά να δημιουργήσουμε ένα σύστημα που να εξασφαλίζει την ισότητα και την κοινωνική ένταξη για όλους.

3. Συνθήκες στις Φυλακές και Δικαιώματα των Κρατουμένων

Οι συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές έχουν καταστεί κρίσιμο ζήτημα στην Ελλάδα. Το ΕΔΔΑ έχει επισημάνει πολλές παραβιάσεις που σχετίζονται με τις συνθήκες διαβίωσης και την αντιμετώπιση των κρατουμένων, οι οποίες έρχονται σε σύγκρουση με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ περί απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης.

Προβλήματα και Λύσεις:

- **Ανθρωπιστική Μεταχείριση:** Οι κρατούμενοι, ανεξαρτήτως του αδικήματός τους, έχουν το δικαίωμα στην ανθρώπινη και αξιοπρεπή μεταχείριση. Οι καταδίκες που έχει δεχτεί η χώρα μας για απάνθρωπες συνθήκες διαβίωσης στις φυλακές (π.χ. υπερπληθυσμός, κακές υγειονομικές συνθήκες) αναδεικνύουν την ανάγκη για ριζικές μεταρρυθμίσεις στο σωφρονιστικό σύστημα. Ωστόσο, οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν πρέπει να εξαρτώνται αποκλειστικά από εξωτερικές πιέσεις, αλλά να είναι αποτέλεσμα εσωτερικής πολιτικής που σέβεται τα δικαιώματα των πολιτών.
- **Επανάταξη των Κρατουμένων:** Η βελτίωση των συνθηκών στις φυλακές πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα για την επανένταξη των κρατουμένων στην κοινωνία μετά την αποφυλάκιση. Η Πολιτεία οφείλει να παρέχει εκπαίδευση και ευκαιρίες εργασίας στους κρατούμενους, ώστε να μπορούν να επιστρέψουν ως παραγωγικά μέλη της κοινωνίας.

Γ. Προτάσεις για την Ενίσχυση της Ελληνικής Δικαιοσύνης και την Προστασία των Πολιτών

1. **Ενίσχυση της Ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης:** Είναι κρίσιμο να θεσπιστούν μέτρα που θα διασφαλίζουν την ανεξαρτησία των δικαστών από την εκτελεστική εξουσία. Η επιλογή των ανώτατων δικαστικών λειτουργών θα πρέπει να γίνεται με διαφανείς διαδικασίες που να απομακρύνουν την πολιτική επιρροή, επιτρέποντας στη δικαιοσύνη να λειτουργεί ελεύθερα και ανεξάρτητα.
2. **Αναβάθμιση του Δικαστικού Συστήματος:** Η ελληνική δικαιοσύνη πρέπει να ενισχυθεί με ανθρώπινους πόρους και σύγχρονη τεχνολογία, ώστε να

βελτιωθεί η απονομή της δικαιοσύνης. Η επιτάχυνση των διαδικασιών, χωρίς να θυσιάζεται η ποιότητα, είναι απαραίτητη για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στο σύστημα.

Προβληματισμοί:

- **Συμμόρφωση ή Αυτοδιάθεση:** Η συνεχής πίεση για συμμόρφωση με τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ μπορεί να υπονομεύσει την ικανότητα της Ελλάδας να αποφασίζει ανεξάρτητα για τα θέματα που αφορούν το λαό της. Η υπερβολική εξάρτηση από διεθνείς κανόνες μπορεί να οδηγήσει σε υπονόμηση της εθνικής κυριαρχίας μας και να περιορίσει την ικανότητα του κράτους να εφαρμόζει πολιτικές που εξυπηρετούν τα εθνικά συμφέροντα.
- **Ισορροπία Ανάμεσα στα Δικαιώματα:** Ενώ η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι σημαντική, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ισορροπία ανάμεσα στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και στη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος. Το ελληνικό κράτος έχει το δικαίωμα να εφαρμόζει πολιτικές που εξυπηρετούν το κοινό καλό, ακόμα και όταν αυτές οι πολιτικές συνεπάγονται περιορισμούς σε ατομικά δικαιώματα των παραβατών, ειδικά των υποτροπιαζόντων κατά συνήθεια.

Συμπέρασμα

Η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και η διασφάλιση της ανεξαρτησίας της ελληνικής δικαιοσύνης είναι απαραίτητα για τη διατήρηση της εθνικής κυριαρχίας και της κοινωνικής συνοχής. Παρά την πίεση του ΕΔΔΑ, η Ελλάδα οφείλει να διαφυλάξει τις αρχές της ανεξαρτησίας και της δικαιοσύνης, εξασφαλίζοντας ότι οι πολίτες της απολαμβάνουν τα δικαιώματα τους χωρίς περιττές εξωτερικές παρεμβάσεις.

Η βελτίωση της ταχύτητας και της αποδοτικότητας της ελληνικής δικαιοσύνης απαιτεί συνδυασμένες δράσεις σε επίπεδο υποδομών, ανθρώπινου δυναμικού, τεχνολογίας και διαδικασιών. Με τις παρακάτω προτάσεις, μπορεί να επιτευχθεί μια ουσιαστική μεταρρύθμιση που θα εξασφαλίσει γρήγορη και δίκαιη απονομή δικαιοσύνης, ενισχύοντας ταυτόχρονα την εμπιστοσύνη των πολιτών στο δικαστικό σύστημα της χώρας.

1. Ψηφιοποίηση του Δικαστικού Συστήματος

- **Πλήρης Ψηφιοποίηση των Δικαστικών Διαδικασιών:** Η ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας μπορεί να επιταχύνει τις διαδικασίες. Η χρήση ψηφιακών συστημάτων για την κατάθεση δικογράφων, τη διαχείριση εγγράφων και τη διακίνηση υποθέσεων θα μειώσει σημαντικά τον χρόνο που απαιτείται για την επεξεργασία υποθέσεων.
- **Ηλεκτρονικά Δικαστήρια:** Η καθιέρωση της ηλεκτρονικής ακρόασης σε μικρότερες υποθέσεις και διαδικασίες μπορεί να μειώσει την καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης.

2. Αναβάθμιση των Υποδομών και της Υλικοτεχνικής Υποστήριξης

- **Δημιουργία Νέων Δικαστικών Υποδομών:** Τα υπάρχοντα δικαστήρια συχνά υποφέρουν από ελλείψεις σε χώρους και τεχνικά μέσα. Η κατασκευή νέων, σύγχρονων δικαστηρίων και η αναβάθμιση των παλαιών είναι αναγκαία για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων πιο γρήγορα και με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.
- **Εκσυγχρονισμός Τεχνολογικών Συστημάτων:** Η ενσωμάτωση σύγχρονων τεχνολογικών λύσεων για τη διαχείριση των υποθέσεων θα επιτρέψει την καλύτερη οργάνωση των δικαστικών διαδικασιών.

3. Αύξηση του Ανθρώπινου Δυναμικού

- **Πρόσληψη Δικαστών και Διοικητικού Προσωπικού:** Ο μεγάλος όγκος υποθέσεων και η έλλειψη προσωπικού είναι μια βασική αιτία των καθυστερήσεων. Η αύξηση του αριθμού των δικαστών και η πρόσληψη εξειδικευμένου διοικητικού προσωπικού θα ενισχύσει την ταχύτητα απονομής της δικαιοσύνης.
- **Ειδική Εκπαίδευση Δικαστών και Δικηγόρων:** Η συνεχής εκπαίδευση και επιμόρφωση των δικαστών και των δικηγόρων στις νέες νομοθεσίες, αλλά και σε τεχνολογικές λύσεις, θα ενισχύσει την αποδοτικότητα και την ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης.

4. Ειδίκευση των Δικαστηρίων

- **Εξειδικευμένα Δικαστήρια για Συγκεκριμένες Υποθέσεις:** Η δημιουργία εξειδικευμένων δικαστηρίων (π.χ., δικαστήρια οικογενειακών υποθέσεων, φορολογικών διαφορών, υποθέσεων επιχειρηματικότητας) θα επιτρέψει

στους δικαστές να χειρίζονται με μεγαλύτερη ταχύτητα υποθέσεις στις οποίες είναι εξειδικευμένοι.

- **Εξορθολογισμός των Υποθέσεων που Φτάνουν στο Ακυρωτικό Δικαστήριο:** Περιορισμός των υποθέσεων που φτάνουν στα ανώτερα δικαστήρια, έτσι ώστε μόνο οι πιο κρίσιμες ή πολύπλοκες υποθέσεις να εξετάζονται από τον Άρειο Πάγο.

5. Ενίσχυση των Εξωδικαστικών Λύσεων

- **Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών:** Η προώθηση μηχανισμών όπως η διαμεσολάβηση και η διαιτησία θα μπορούσε να μειώσει τον όγκο των υποθέσεων που καταλήγουν στα δικαστήρια, επιτρέποντας ταχύτερη επίλυση διαφορών.
- **Υποχρεωτική Διαμεσολάβηση για Μικρές Υποθέσεις:** Εισαγωγή της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης για υποθέσεις μικρού οικονομικού αντικειμένου θα βοηθήσει στην αποσυμφόρηση των δικαστηρίων.

6. Αναθεώρηση των Δικονομικών Διαδικασιών

- **Απλούστευση των Δικονομικών Κανόνων:** Οι διαδικασίες στα ελληνικά δικαστήρια συχνά είναι περιττά περίπλοκες. Μια απλούστερη δικονομία, που θα μειώνει τα περιττά βήματα, θα μπορούσε να επιταχύνει τη λήψη αποφάσεων.
- **Εισαγωγή Σύντομων Διαδικασιών για Απλές Υποθέσεις:** Η θέσπιση ταχύτερων διαδικασιών για υποθέσεις χαμηλής πολυπλοκότητας ή οικονομικής αξίας θα συμβάλει στην ταχύτερη απόδοση δικαιοσύνης.

7. Αξιολόγηση Δικαστών και Δικηγόρων

- **Σύστημα Αξιολόγησης:** Η εισαγωγή ενός διαφανούς συστήματος αξιολόγησης για τους δικαστές, με κριτήρια την αποδοτικότητα, την ταχύτητα έκδοσης αποφάσεων και την ποιότητα των αποφάσεων, θα βελτιώσει την απόδοσή τους.
- **Ανάθεση Υποθέσεων με Κριτήρια Παραγωγικότητας:** Ορθολογική ανάθεση υποθέσεων στους δικαστές, βάσει της παραγωγικότητάς τους και των ειδικών τους γνώσεων, ώστε να βελτιωθεί η ταχύτητα και η ποιότητα των αποφάσεων.

8. Ενίσχυση της Διαφάνειας και της Λογοδοσίας

- **Δημοσίευση Στατιστικών Δικαιοσύνης:** Η διαρκής δημοσίευση στατιστικών στοιχείων σχετικά με τις επιδόσεις των δικαστηρίων (χρόνοι εκδίκασης, αριθμός υποθέσεων) θα ενισχύσει τη διαφάνεια και θα επιτρέψει τη λήψη διορθωτικών μέτρων όπου απαιτείται.
- **Λογοδοσία και Εποπτεία:** Η ενίσχυση των μηχανισμών λογοδοσίας, τόσο για τους δικαστές όσο και για το διοικητικό προσωπικό, θα συμβάλει στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της ποιότητας της δικαιοσύνης.

9. Προώθηση της Πολιτισμικής Αλλαγής στο Δικαστικό Σώμα

- **Ενίσχυση της Ανάληψης Ευθύνης και της Επαγγελματικής Ηθικής:** Η καλλιέργεια κουλτούρας ταχύτητας και ακρίβειας στις δικαστικές διαδικασίες είναι απαραίτητη για να μεταρρυθμιστεί ουσιαστικά η δικαιοσύνη. Τα κίνητρα για αποδοτικότητα και η επαγγελματική ηθική πρέπει να ενσωματωθούν στη δομή του δικαστικού σώματος.

V. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε. ΕΠΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΕ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ Α' ΣΥΝΟΔΟΥ

Εισηγήτρια: Μαρία Κομνηνάκα, Μέλος της Επιτροπής

Έχουμε επανειλημμένα θέσει κατά τη συμμετοχή μας στις συνεδριάσεις της Επιτροπής, ότι το ΚΚΕ έχει διαφορετική γνώμη για το ποια συμφέροντα στηρίζει πραγματικά τόσο το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), όσο και το αντίστοιχο νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, ξεκινώντας από την ίδια την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).

Έχουμε τονίσει και επαναλαμβάνουμε και σήμερα ότι στην πραγματικότητα το «κράτος δικαίου» και το θεσμικό και νομοθετικό του πλαίσιο διαφυλάττουν, ως ιερό δισκοπότηρο, τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης, τα συμφέροντα του κεφαλαίου, πρώτα και κύρια απέναντι στο θανάσιμο εχθρό του, τον εχθρό – λαό.

Η θέση μας αυτή επιβεβαιώνεται και από τις εργασίες της Επιτροπής, αλλά και από τις εισηγητικές εκθέσεις, όχι μόνο για αυτά που αναφέρθηκαν, αλλά και για αυτά που δε λέχθηκαν.

Γιατί κοινή συνισταμένη όλων των εισηγήσεων, παρά τις φαινομενικά ακόμα και αντίθετες ιδεολογικά τοποθετήσεις των κομμάτων τους, είναι η υπεράσπιση του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου και του ΕΔΔΑ ως δήθεν υπέρμαχο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως υπέρτατο «κριτή» για την προώθηση του «κράτους δικαίου» της ΕΕ.

Αυτή η «ομοφωνία», απ' την οποία μάλιστα δεν «περισσεύει» ούτε το κόμμα που ελέγχεται για τις σχέσεις του με καταδικασμένους έγκλειστους ναζί εγκληματίες (!), φωτίζει, κατά τη γνώμη μας, μια σειρά χρήσιμα συμπεράσματα που εξάγονται τόσο από τις συνεδριάσεις της Επιτροπής όσο και από τις προτεινόμενες εισηγήσεις.

Πρώτον, ότι όσα εντοπίζονται στις εισηγήσεις ως καθυστερήσεις, προβλήματα κλπ, όντως αξιοποιούνται από την κυβέρνηση. Αξιοποιούνται «επιλεκτικά» προκειμένου να προωθηθούν αντιδραστικές αλλαγές σε βάρος λαϊκών δικαιωμάτων και ελευθεριών.

Στο πλαίσιο της ενημέρωσής του ο κ. Κτιστάκης, για τις προσφυγές και τις καταδίκες σε βάρος της Ελλάδας για τις απαράδεκτες συνθήκες κράτησης και μεταχείρισης σε βάρος μεταναστών και κρατουμένων, «εξήρε» όπως αναφέρεται, «αφενός την προσπάθεια συνδρομής του έργου των δικαστών από νομικούς συνεργάτες, αφετέρου την ανάγκη εκδίκασης υποθέσεων από μονομελείς συνθέσεις», όπως δηλαδή προβλέπει μεταξύ άλλων και ο νέος δικαστικός χάρτης, που έχει κάνει ακόμα πιο ακριβή, απροσπέλαστη και εχθρική τη δικαιοσύνη για τα εργατικά λαϊκά στρώματα.

Η ίδια «επιλεκτικότητα» εμφανίζεται και σε άλλα θέματα που ήδη έχει καταγγείλει το ΚΚΕ: για παράδειγμα η κατεύθυνση της αυστηροποίησης των ποινών και η ενίσχυση της ασφυκτικής κατάστασης στις φυλακές, δεν είναι άσχετη από το διακηρυγμένο στόχο της κυβέρνησης για ίδρυση ιδιωτικών φυλακών.

Δεύτερον, η απαράδεκτη κατάσταση σε ό,τι αφορά πλήθος δικαιωμάτων και ελευθεριών (από την κατάσταση στις φυλακές και τα απαράδεκτα στρατόπεδα συγκέντρωσης στα νησιά για τους πρόσφυγες, μέχρι την προσπάθεια περιορισμού της δημοσιογραφικής ελευθερίας, της ελευθερίας του λόγου, τις μαζικές παρακολουθήσεις και πάει λέγοντας) εμφανίζεται ως απότοκο μόνο της κυβερνητικής πολιτικής.

Αθρώνεται έτσι πλήρως, το απαράδεκτο νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο που «δικαιολογεί» ευρύτατους περιορισμούς. Ξεκινώντας από την ίδια την ΕΣΔΑ αλλά και τη νομολογία του ΕΔΔΑ, στην πραγματικότητα διαμορφώνεται ένα όλο και πιο εχθρικό για τα λαϊκά δικαιώματα και τις ελευθερίες πλαίσιο, μια «στροφή» που ανοίγει και κλείνει ανάλογα με τα συμφέροντα της ΕΕ και των αστικών κρατών, τόσο με βάση τους αμείλικτους ανταγωνισμούς στην καπιταλιστική αρένα, όσο, κυρίως, απέναντι στην προσπάθεια να αντιμετωπιστεί, να φιμωθεί ή να χειραγωγηθεί ο εχθρός λαός.

Τα παραδείγματα είναι πολλά, κανένα όμως δε βρήκε τη θέση του στις τοποθετήσεις των καλεσμένων της επιτροπής ή στις προτεινόμενες εισηγήσεις.

Όμως, το ΚΚΕ έχει αποκαλύψει πολλές φορές και μέσα στη Βουλή ότι καταρχήν η ίδια η ΕΣΔΑ αλλά και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΧΘΔΕΕ) όπως και η νομολογία ΕΔΔΑ και ΔΕΕ, προσφέρουν την απαραίτητη νομιμοποιητική βάση στα αστικά κράτη για την επιβολή ευρύτατων περιορισμών.

Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα της δήθεν προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων, αφού ουσιαστικά επιτρέπουν – και μάλιστα επιβάλλουν – ευρύτατους περιορισμούς, όχι μόνο για λόγους εθνικής ασφάλειας, αλλά και για *«λόγους δημόσιας ασφάλειας, οικονομικής ευημερίας της χώρας, υπεράσπιση της τάξης, πρόληψη ποινικών παραβάσεων, προστασίας της υγείας ή της ηθικής, προστασίας των δικαιωμάτων και των ελευθεριών άλλων»*.

Οι ίδιοι περιορισμοί τίθενται και σε σειρά άλλων άρθρων, όπως η ελευθερία σκέψης, συνειδήσης και θρησκείας, η ελευθερία έκφρασης, η ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι. Προστίθενται έτσι, μια σειρά γενικών εννοιών, που στην πράξη λειτουργούν σαν ομπρέλα νομιμοποίησης της ποικιλότροπης και πολύμορφης καταγραφής και ελέγχου της καθημερινότητας εκατομμυρίων ανθρώπων.

Ειδικά για την έννοια της «εθνικής ασφάλειας», το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι ακριβώς επειδή οι απειλές σε βάρος της εθνικής ασφάλειας ποικίλλουν και δεν μπορούν να προσδιοριστούν εκ των προτέρων, ***ο νόμος δεν χρειάζεται να αναφέρει εξαντλητικά κάθε πράξη/συμπεριφορά που μπορεί να υπάγεται σε αυτή την έννοια***. Άρα, σύμφωνα με το δικαστήριο, μπορεί να παραμένει μια γενική έννοια που «θα χωράει» αόριστο αριθμό πράξεων/συμπεριφορών ως απειλών για την εθνική ασφάλεια!

Επίσης, ***το ΕΔΔΑ συμφωνεί με εθνικές ρυθμίσεις που επιτρέπουν τη λήψη επείγοντων μέτρων παρακολούθησης των επικοινωνιών χωρίς προηγούμενη έγκριση από τη Δικαιοσύνη***, αρκεί να υπάρχει επείγουσα περίπτωση και να τηρηθεί έστω εκ των υστέρων η απαιτούμενη διαδικασία.

Μάλιστα, το ΕΔΔΑ έχει ξεκαθαρίσει ότι κατ' εξαίρεση ***ο νόμος που σχετίζεται με την εθνική ασφάλεια δεν χρειάζεται να είναι «προβλέψιμος» με την κλασική νομική έννοια, δηλαδή, ότι δεν χρειάζεται το άτομο να είναι σε θέση να προβλέπει πότε οι αρμόδιες αρχές είναι πιθανό να υποκλέψουν τις επικοινωνίες του(!)***.

Αλλά ακόμα και μετά το πέρας της παρακολούθησης το ΕΔΔΑ έχει δεχθεί ότι δεν είναι πάντα δυνατό να ενημερώνεται αυτός που έχει παρακολουθηθεί, εφόσον χρειάζεται να ***«αποτραπεί η επίτευξη τυχόν μακροπρόθεσμων στόχων ή η αποκάλυψη σχετικών πρακτικών»***.

Ταυτόχρονα, επιπλέον περιορισμοί επιτρέπονται στις περιπτώσεις «έκτακτης ανάγκης», κατά την οποία νομιμοποιείται μια βεντάλια μέτρων. Η «έκτακτη ανάγκη» δεν αφορά μόνο την περίπτωση πολέμου, αλλά και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, της απόπειρας πραξικοπήματος, την προστασία της δημόσιας υγείας κ.ο.κ.

Μάλιστα, σύμφωνα και με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, στα κράτη αναγνωρίζεται ευρύ περιθώριο εκτίμησης της κατάστασης ανάγκης, αρκεί να είναι πραγματική ή επικείμενη, ενώ ο κίνδυνος δε χρειάζεται να έχει επέλθει ή να είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας, αλλά μπορεί να διαρκεί για πολλά έτη.

Αντίστοιχα, η απειλή πρέπει να αφορά όλο τον πληθυσμό, αλλά μπορεί να εντοπίζεται σε ένα συγκεκριμένο μέρος της επικράτειας και τα ήδη υπάρχοντα μέτρα που λαμβάνει το κράτος να θεωρούνται «σαφώς ανεπαρκή».

Η ίδια η πραγματικότητα στην ΕΕ τα τελευταία χρόνια επιβεβαιώνει ότι η επίκληση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης αξιοποιήθηκε για ενίσχυση της καταστολής, ευρύτατους περιορισμούς σε δικαιώματα και ελευθερίες και την υλοποίηση σωρείας αντιλαϊκών μέτρων για τη στήριξη του κεφαλαίου.

Και θα προλάβουμε τη μόνιμη επωδό που έρχεται για να δικαιολογήσει αυτούς τους απαράδεκτους περιορισμούς από πλευράς των αστικών κρατών, ότι υποχρεούνται να εφαρμόζουν την αρχή της αναλογικότητας να είναι δήθεν «λελογισμένη, αναλογική και προσωρινή» η επιβολή περιορισμών.

Όμως, αφενός, η δήθεν σύγκρουση ανάμεσα στα ατομικά και συλλογικά/κοινωνικά δικαιώματα, ή αλλιώς τα όρια των ατομικών ελευθεριών έναντι των ελευθεριών του άλλου ή του «κοινού καλού», για τη διασφάλιση των οποίων επιβάλλεται τάχα η αναλογική στάθμιση και ρυθμιστική παρέμβαση του «υπερταξικού» κράτους, είναι ψευδεπίγραφη και πλαστή. Αποσπασμένα από τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, ο διαχωρισμός των ατομικών από τα κοινωνικά δικαιώματα ουσιαστικά εξυπηρετεί ακριβώς την εμφάνιση του κράτους ως προστάτη των δικαιωμάτων, για να κρύψει ότι όλη η λειτουργία του υπηρετεί το καπιταλιστικό δικαίωμα που συνθλίβει το ατομικό του εργαζόμενου. Στην πραγματικότητα, η αρχή της αναλογικότητας, είναι μια «πειραγμένη ζυγαριά», όπου τοποθετούνται τα δικαιώματα και γέρνει συντριπτικά υπέρ των συμφερόντων του κεφαλαίου. Τη ζυγαριά αυτή την κρατούν τα αστικά κράτη, τα οποία μπορεί να ελεγχθούν από τα αστικά δικαστήρια –στη βάση της αρχής της αναλογικότητας πάντα– κατόπιν εορτής και αφού έχουν εφαρμόσει όλους αυτούς

τους περιορισμούς.

Στη βάση αυτή προκύπτει και το **τρίτο συμπέρασμα**: η προσπάθεια όχι μόνο αθώωσης αλλά προβολής του «κράτους δικαίου» της ΕΕ ως της απαραίτητης ασφαλιστικής δικλείδας προκειμένου να γίνονται δήθεν σεβαστά τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όμως έχει τρέξει πολύ νερό στο αυλάκι, και έχουν μεγάλη πείρα πλέον οι εργαζόμενοι και τα λαϊκά στρώματα για το πραγματικό περιεχόμενο του κράτους δικαίου, ότι προσφέρει τις καλύτερες υπηρεσίες στο κεφάλαιο και την εξουσία του, τόσο για τη συνεχή αθώωση και ενίσχυση του νομικών - και όχι μόνο - αλυσίδων που δένονται στον λαιμό των εργαζομένων και των λαϊκών στρωμάτων, αλλά και για να συναινούν και οι ίδιοι σε αυτά τα δεσμά.

Με τη «βούλα» του κράτους δικαίου, στη σημερινή ΕΕ των 25 εκ. που ζουν στο όριο της φτώχειας και των 10 εκ. ανέργων, απαγορεύεται σε 10 κράτη - μέλη της ο συνδικαλισμός. Σε περισσότερα κράτη υπονομεύεται, παραβιάζεται ή και απαγορεύεται το δικαίωμα στην απεργία. Σε ορισμένα απαγορεύεται η λειτουργία των κομμουνιστικών κομμάτων, ακόμα και η προβολή των συμβόλων τους, της κόκκινης σημαίας με το σφυροδρέπανο.

Κοιτώντας μόνο την τελευταία πενταετία, η πανδημία στην αρχή και ο πόλεμος NATO - ΕΕ και Ρωσίας στο έδαφος της Ουκρανίας στη συνέχεια αξιοποιήθηκαν, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και από όλες τις κυβερνήσεις στα κράτη - μέλη, ανεξαρτήτως απόχρωσης, για να επιταχυνθούν αντιδραστικές αλλαγές που επικυρώνονται από την ευρωπαϊκή και την εθνική νομοθεσία.

Αλλαγές και στον τρόπο νομοθέτησης και στο περιεχόμενό της, με συγκεκριμένο στόχο: τη νομιμοποίηση της μαζικής και προληπτικής παρακολούθησης εκατομμυρίων ανθρώπων, την ενίσχυση και αποτελεσματικότερη διασύνδεση των μηχανισμών καταστολής, συνολικά την ένταση της καταστολής, που φτάνει μέχρι την ποινικοποίηση όχι μόνο της ριζοσπαστικής δράσης αλλά και της σκέψης, για να μη φτάσει στην αμφισβήτηση του συστήματος, στην αποφασιστική αναμέτρηση μαζί του, ιδιαίτερα σε συνθήκες που στρώνεται το έδαφος για μια τέτοια αναμέτρηση.

Για το ΚΚΕ, έχει μεγάλη σημασία και δίνει όλες του τις δυνάμεις προκειμένου να αποκαλυφθεί ο πραγματικός χαρακτήρας του κράτους δικαίου και του αστικού νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου ως εχθρικού για τα εργατικά – λαϊκά δικαιώματα και τις ανάγκες. Οι εργαζόμενοι και τα λαϊκά στρώματα όχι μόνο δεν

πρέπει να υπερασπίζονται αλλά ούτε καν να ανέχονται αυτό το αντιδραστικό πλαίσιο. Μόνο σε σύγκρουση με τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης, του αστικού κράτους και των κυβερνήσεών της, θα μπορέσει πραγματικά να φτιάξει τη ζωή του στο ύψος των αναγκών του.

VI. ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Οι εισηγήσεις με θέμα: α) «Ο Εθνικός Θεσμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ο ρόλος του στην εκτέλεση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου» των κ.κ. Δημήτριου Μάντζου και Άννα Ευθυμίου, β) «Το έργο και η συμβολή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους κατά την εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του ΕΔΔΑ και κατά την εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ στην Ελλάδα» του κ. Παναγή Καππάτου και γ) «Οι προτεραιότητες της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης» της κυρίας Μαρίας Συρεγγέλα, που έγιναν δεκτές κατά πλειοψηφία και μαζί με τις εισηγήσεις με θέμα: α) «Η σημερινή κατάσταση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αναφορικά με την Ελλάδα» της κυρίας Ελένης Καραγεωργοπούλου και β) «Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε σχέση με τη νομολογία των Ελληνικών Δικαστηρίων» του κ. Ι. Κόντη, που δεν έγιναν δεκτές από την πλειοψηφία, καθώς και οι «Προτάσεις – απόψεις του Κ.Κ.Ε. επί όλων των θεμάτων που συζήτησε η Επιτροπή κατά την Α' Σύνοδο» της κυρίας Μαρίας Κομνηνάκα, συναπαρτίζουν την Έκθεση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Παρακολούθησης των Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, για την Α' Σύνοδο της Κ' Περιόδου.

Συνεπώς, η Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Παρακολούθησης των Αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που συνήλθε σε συνεδρίαση την 3^η Οκτωβρίου 2024, ενέκρινε κατά πλειοψηφία, την παρούσα Έκθεση, για την Α' Σύνοδο της Κ' Περιόδου, η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια της Βουλής.

Αθήνα, 3 Οκτωβρίου 2024

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΛΑΖΑΡΟΣ ΤΣΑΒΔΑΡΙΔΗΣ

Ο Α΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΑΚΙΩΤΗΣ

Ο Β΄ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΝΤΖΟΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ANNA

ΚΑΠΠΑΤΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ

ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ANNA

ΚΟΥΒΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΚΥΡΙΑΖΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ ΘΕΟΔΩΡΑ (ΝΤΟΡΑ)

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΗΣ (ΓΙΑΝΝΗΣ)

ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ (ΘΟΔΩΡΟΣ)

ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΣΥΡΕΓΓΕΛΑ ΜΑΡΙΑ

ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ (ΤΑΣΟΣ)

ΚΑΣΙΜΑΤΗ ΕΙΡΗΝΗ (ΝΙΝΑ)

ΤΣΙΠΡΑΣ ΑΛΕΞΙΟΣ

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ ΠΑΥΛΟΣ

ΚΑΝΕΛΛΗ ΓΑΡΥΦΑΛΛΙΑ (ΛΙΑΝΑ)

ΚΟΜΝΗΝΑΚΑ ΜΑΡΙΑ

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ (ΝΑΣΟΣ)

ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ ΑΣΠΑΣΙΑ

ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΚΟΝΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

